

Iv.

Stockholms stads industriella verk.

Industriverksstyrelsen.

Torsgatan 22, Va.; t. »gasverket». Styrelsen sammanträder minst en gång varje månad.

Stockholms stads gasverk och elektricitetsverk samt vattenledningsverk förvaltas — sedan vid den år 1920 genomförda kommunala omorganisationen vattenledningsverket utbrutits ur det förut under drätselnämndens andra avdelning ställda byggnadskontoret och sammanförts med gas- och elektricitetsverken — fr. o. m. april 1920 av en gemensam styrelse, benämnd styrelsen över Stockholms stads industriella verk. Denna består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, sex andra ledamöter, vilka jämte sex suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två kalenderår. Styrelsen utser årligen inom sig en vice ordförande. Vid styrelsens sammanträden äga verkställande direktören för gas- och elektricitetsverken samt vattenledningschefen närvara och var för sitt förvaltningsområde deltaga i överläggningarna med rätt att därvid framställa förslag och få sina meningar antecknade till protokollet. Enahanda befogenhet tillkommer överingenjör vid gas- och elektricitetsverken med avseende å ärende, som av honom inför styrelsen föredrages.

Industriverksstyrelsen har till uppgift att handhåva förvaltningen av stadens gas-, elektricitets- och vattenledningsverk ävensom vattenfall, andra fastigheter och anläggningar, som av staden för dessa verk användas eller förvärfvas, jämte för hithörande ändamål utförda ledningar och andra anläggningar. Stadsfullmäktiges prövning underställas de styrelsens beslut, som angå taxa och reglemente för begagnande av gas, elektricitet och vatten från de kommunala verken, grunder för bestämmande av priset för den allmänna gatubelysningen, där ej överenskommelse härom kan komma till stånd med vederbörande nämnd, samt gasens värmevärde. I början av varje år skall styrelsen till gatunämnden avlämna uppgift å de arbeten i stadens gator, som skola under året utföras. I fråga om gatubelysningen har styrelsen att ställa sig till efterrättelse av gatunämndens meddelade beslut. För granskning av styrelsens räkenskaper och förvaltning utse stadsfullmäktige årligen tre revisorer jämte två suppleanter.

Delegerade av styrelsen, bestående av ordföranden, vice ordföranden, jämte suppleant för denne, samt en ledamot jämte suppleant, äga att mellan styrelsens sammanträden tillsammans

med direktören för gas- och elektricitetsverken, resp. vattenledningschefen, och under förutsättning att meningsskiljaktighet ej råder, fatta beslut i frågor av mindre räckvidd eller av särskilt brådskande natur, med skyldighet för delegerade att vid styrelsens närmast infallande sammanträde anmäla sålunda fattade beslut.

Instruktion m. m. Instruktion för styrelsen över Stockholms stads industriella verk, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920, med ändr. den 29 maj 1925. Arbetsordning för styrelsen över Stockholms stads industriella verk jämte instruktion för direktören och överingenjörerna vid gas- och elektricitetsverken samt vattenledningschefen, antagen av industriverksstyrelsen den 10 maj 1920, med ändring den 17 dec. s. å. Instruktion för industriverksstyrelsens sekreterare och juridiska biträde, antagen av industriverksstyrelsen den 25 febr. 1921.

Stat år 1930. Utgifter: 37,485,600 kr. (därav att täckas med låne-medel 2,746,000 kr.; dessutom inom linjen förda, år 1929 beviljade låne-medelsanslag 248,050 kr.); inkomster: 40,420,500 kr.

Industriverksstyrelsens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Björklund, C. G., borgarråd, stadsfullm.; t. »stadshuset»; träffas i stadshuset alla vardagar, utom tisdagar och fredagar, 11—12.

Vice ordförande.

***Åkerman, G. R. J.,** generallöjtnant, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

Andersson, Ernst V., förrådsmästare, stadsfullm.

***Andersson, J. Edvin,** ombudsman, stadsfullm.

Hjorth, J. E., direktör, stadsfullm.

Kleman, C. F., civilingenjör, stadsfullm.

***Pålsson, E. A. V.,** slöjdlärare, stadsfullm.

Suppleanter.¹⁾

Forssberg, E. V., direktör, stadsfullm.

***Lundström, P. J.,** ekonomichef.

¹⁾ Enligt styrelsens beslut skola ledamöterna hrr E. V. Andersson, J. E. Andersson och Pålsson vid förfall i första hand ersättas av suppleanterna hrr Lundström, Erik Andersson och Dahl i nu nämnd ordning samt ledamöterna hrr Åkerman, Hjorth och Kleman i första hand av suppleanterna hrr Liander, Forssberg och Styrman i nu nämnd ordning.

Dahl, J. A., smed.

Liander, M. E., grosshandlare, stadsfullm.

*Styrman, G. A., direktör, stadsfullm.

*Andersson, Erik, redaktör, stadsfullm.

Sekreterare och ombudsman

(4,500 kr.).

Nyström, E. G. V.; träffas i regel 14—15.

Delegerade av styrelsen.

Björklund, C. G., ordf.; Åkerman, G. R. J., vice ordf.; Andersson, J. E.; Andersson, E. V. (suppl.); Hjorth, J. E. (suppl.); Kleman, C. F. (suppl.).¹⁾

Industriverksstyrelsens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1929 års räkenskaper och förvaltning).

Cruse, C. S., förtroendeman, stadsfullm.

Falk, S. G., direktör, stadsfullm.

Johanson, K. E., landsorganisationens sekreterare.

Suppleanter:

Engman, V. D., förman.

Wall, S. D., professor.

Vattenledningsverket.

Huvudkontor: Torsgatan 30, Va.; t. »vattenledningsverket»; expeditionstid: 9—16,30 (lördagar och helgdagsaftnar 9—14). Distributionen: Torsgatan 30, Va.; t. »vattenledningsverket»; expeditionstid: 9—16,30, lördagar och helgdagsaftnar 9—14 (för telefonmeddelanden hela dygnet t. »vattenledningsverket»).

Debiteringskontor för vattenavgifter: stadshuset, n. b., C.; t. »stadshuset»; expeditionstid: 10—14,30 (lördagar och helgdagsaftnar 10—14).

Norsborgsverket: t. Norsborg 10 och 44.

Den 6 december 1855 beslöt Stockholms sockenstämmonämnd anlägga en allmän ledning för filtrerat vatten. Denna anläggning, som togs i bruk år 1861, hämtade sitt vatten uteslutande ur Årstaviken. Åren 1882—84 utvidgades detta verk med ett nytt, beläget intill det gamla å den härför inköpta egendomen Eriksdal. Den 19 december 1899 och 7 maj 1900 beslöt stadsfullmäktige att vid Norsborg i Botkyrka socken, mellan Bornsjön och Mälaren, anlägga ett nytt vattenledningsverk med tillhörande rörledning till staden och reservoar å ett berg söder om sjön Trekanten utanför Hornstull. Denna anläggning invigdes den 4 oktober 1904. Den gamla anläggningen vid Årstaviken nedlades år

1923. Inom stadens område finnas dessutom vattenreservoarer i Årstalunden, Vanadislunden och Stadshagen samt (för högzoner) ett vattentorn med automatisk pump vid Mosebacketorg, två automatiska hydroforanläggningar i Enskede och en i Mälarhöjden. En större administrationsbyggnad vid Torsgatan togs i bruk år 1906.¹⁾

Vattenledningsverket, som till en början sorterade under en av sockenstämmonämnden utsedd »direktion för vattenledningens anläggande och förvaltning», överflyttades 1864 till den detta år bildade drätsel-nämnden, där det sedermera ställdes under däv. byggnadskontoret. I samband med den kommunala omorganisationens genomförande år 1920 blev emellertid vattenledningsverket utbrutet ur byggnadskontoret och förlagt under den nyinrättade industriverksstyrelsen.

Under vattenledningsverkets förvaltning stå även de lantegendomar, som av staden inköpts för anläggningen av Norsborgsverket och för kontrollen av vattentillflödena till Bornsjön. (Jfr närmare uppgifter om dessa i kalenderns statistiska avdelning.) Inseendet över jordbruket å dessa lantegendomar handhaves av en agronom och tillsynen och skötseln av därå befintliga skogar av en jägmästare med biträde av två skogvaktare.

Reglemente m. m. Reglemente för Stockholms vattenledningsverk, antaget av stadsfullmäktige den 29 juni 1925. Taxa å vatten från Stockholms stads vattenledningsverk, antagen av stadsfullmäktige den 17 nov. 1924, med ändring den 15 dec. 1926. Enligt denna taxa utlämnas vatten endast genom vattenmätare; priset utgör 20 öre per kbm. (med rabatt för större förbrukning).

Stat år 1930. Utgifter: 4,478,800 kr. (därav att täckas med lånemedel 90,000 kr.; dessutom inom linjen förda, år 1929 beviljade lånemedelsanslag 170,810 kr.); inkomster: 5,220,500 kr.

Vattenledningschef (26).

Åberg, E. M. (förordn. t. o. m. ³⁰/₁₀₀ 1934); mottagningsstid: 13—15, lördagar och helgdagsaftnar 13—14.

Förste ingenjör (23).

Bergström, J. F.; mottagningsstid: 13—15, lördagar och helgdagsaftnar 13—14.

Ingenjör för distributionen (21).

Dahlöf, G. A., föreståndare; mottagningsstid: 9—10 och 13—14.

Arbetschef för nybyggnaderna (9,900 kr.).

Gråle, G. J. G:son (se nedan); mottagningsstid: 14—15.

¹⁾ Hrr Björklund och J. E. Andersson ersättas vid förfall i första hand av hrr E. V. Andersson; hr Åkerman i första hand av hrr Hjorth och Kleman i nu nämnd ordning.

¹⁾ Utredning pågår f. n. angående anläggande av ett nytt vattenledningsverk på västra sidan av Lovön (vid Mörb, fjärden).

IV. Ingenjör, föreståndare vid Norsborg (21).

Helleday, W. H.

Byråingenjör (19).

Ericsson, G. J. I., tjl. (se sid. 110), tjl. Holmberg, K. G. E. (se nedan).

Ingenjör för driften (19).

Vakant.

Ingenjörer för distributionen (19).

Alrutz, E. T., för inspektioner, serviser och mätare;
Grale, G. J. G:son, tjl. (se ovan), tjl. Svensson, E. D., för rörrnätet; mottagningstid: 9—10 och 13—14.

Extra ingenjörer
(7,800—4,200 kr.).

Lindquist, E. G. W.; Nycander, P. H. T.; Andersson, R. A.; Holmberg, K. G. E. (se ovan); Nordenståhl, N. G. E.

Ingenjör, verkstadsföreståndare (18).

Forsman, F. A., för mätare- och mekaniska verkstaden vid distributionen.

Konstruktör (16).

Isaksson, J. O.

Två ritare (5,100—2,460 kr.), två ritbiträden (7).

Föreståndare för laboratoriet.

Sondén, K. G. A. (kemiska avd.); Huss, H. A. (jfr sid. 146) (biologiska avd.).

Två laboratoriebiträden (4,500—3,240 kr.).

Bokhållare (18).

Hagberg, J. T. F., kamrerare, föreståndare för bokföringsavdelningen.

Föreståndare vid kontoret för debitering av vatten- och renhållningsavgifter (18).

Ekebohm, N. K. K.

Förrädsförvaltare (18).

Ljungström, G. I. N.

Bokhållare (17).

Enblom, K. J. E.; Erikson, T. K. I. (vid debiteringskontoret).

Bokhållare (15).

Flagstad, C. A. E.; Lundgren, C. A.

Förste vaktmästare (7).

Moberg, K. G. E.

En förräds-mästare (12), fyra kontors-skrivare (därav en vid debiteringskontoret) (11),

två kontorsskrivare (9), nio kontorsskrivare (därav fyra vid debiteringskontoret) (7), två extra bokhållare (vid debiteringskontoret) (4,200 kr.), fyra extra kontorsskrivare (3,480—2,460 kr.), tre extra kontorsbiträden (2,160—1,860 kr.), en extra telefonist (1,860 kr.), en vaktmästare (vid debiteringskontoret) (6), två extra vaktmästare (2,280—1,860 kr.), två vaktmästarbiträden (1,020—840 kr.).

Övermaskinist (16).

Cederqvist, K. A.

En biträdande övermaskinist (15), en underinspektör (14), två verkmästare (15), två verkmästare (14), en förrädsverkmästare (14), en verkmästare (12), tre maskinister (12), femton distriktsförmän (10), tre automobilförare (7), två extra maskinister (5,100—3,840 kr.), fem extra verkmästare (4,800—3,840 kr.), ett extra verkmästarbiträde (3,480 kr.), ett extra förrädsbiträde (2,880 kr.), fem avläsare samt 332 arbetare (vid 1930 års början).

Agronom

(gemensam med fastighetskontoret; se sid. 97).

Nisbeth, C. W. C:son.

Jägmästare

(1,500 kr.).

Öhrström, C. A. (jfr sid. 97).

Två skogvaktare (3,300 kr.).

Vattenledningsentreprenörer.¹⁾

Arbete med nyanläggning, utsträckning, förändring eller reparation av till stadens vattenledningsverk ansluten vattenledning, får icke utföras av annan än den, som av industriverksstyrelsen antagits som entreprenör för dylika arbeten.

Reglemente. Bestämmelser rörande entreprenörsrättigheter för vattenledningsarbeten i Stockholm med instruktion för antagna entreprenörer, utfärdade av industriverksstyrelsen den 2 maj 1924.

(Firmainnehavarna äro ej i egenskap av entreprenörer upptagna i kommunalkalenderns personalavdelning.)

AB. Beskow & C:o; Högbergsgatan 30 A, Sö.; t. N. (2) 3 05 25.

AB. Clausens gas- och vattenledningsaffär; Tunnelgatan 16, C.; t. »Clausens».

AB. A. Conilton; Hjärnegatan 6, C.; t. K. (5) 3 39 89, K. (50) 10 75.

AB. Eriksson & Olsson; Stockholmsvägen 59, Enskede; t. Enskede 10 50, Enskede 7 96 (endast inom Brännkyrka och Bromma).

¹⁾ Dessa entreprenörer äro även av gatunämnden godkända såsom avloppsledningsentreprenörer (jfr sid. 275).

AB. Fahnehjelm & C:o; Luntmakaregatan 14, *C.*; t. (10 0)2 33, (10 0)2 38.

AB. M. Færden; Kungstengsgatan 10, *Va.*; t. N. (2)3 18 30.

AB. Gas, vatten och värme; Oxtorgsgatan 7, *C.*; t. »Gas, vatten och värme».

AB. Carl Hansson; Torsgatan 21, *Va.*; t. (3)8 55 07, V. (30) 58 11.

AB. Installationsfirman Sel; Sibyllegatan 49, *Ö.*; t. (6)7 32 25, (6)7 34 20, *Ö.* (60) 73 18.

AB. Installatör; Norrlandsgatan 9, *C.*; t. N. (2)3 24 55.

AB. J. M. Lundholm; Hornsgatan 40, *Sö.*; t. N. (2)3 25 10.

AB. Knut Lundquists rörledningsaffär; Luntmakaregatan 27, *C.*; t. N. (2)3 22 15.

AB. P. Naumburg & C:o; Norrlandsgatan 24, *C.*; t. N. (2)3 20 30.

AB. A. Rundquist & C:o; Jakobsbergsgatan 23, *C.*; t. N. (2)3 18 35.

AB. Sandholm & C:o; Regeringsgatan 50, *C.*; t. N. (20) 95 26, (1)1 36 52.

AB. Axel Sjögren & C:o; Mästersamuelsgatan 34, *C.*; t. »Axel Sjögren & C:o».

AB. P. A. Sjögren; Mästersamuelsgatan 16, *C.*; t. »P. A. Sjögren».

Ahlsien & C:o; St Eriksgatan 31, *C.*; t. K. (50) 77 93.

Ahnner, Harald; Riddaregatan 40, *Ö.*; t. N. (2)3 24 15.

Berggrens rörledningsaffär; Sibyllegatan 41, *Ö.*; t. (6)7 09 80, N. (20) 42 20.

Bergström, A. W.; Storsvängen 44, Mälärhöjden; t. Mälärhöjden 2 10 (endast inom Mälärhöjden, Hägersten och Axelsberg).

Björnberg, C. J.; Tegnérgatan 17, *Va.*; t. (10) 92 51.

Bromma rörledningsaffär; Alviksvägen 75, Äppelviken; t. Äppelviken 1 56, Äppelviken 16 76 (endast inom Bromma).

Brännkyrka rörlednings-ab.; Backebogatan 8, Mälärhöjden; t. Mälärhöjden 3 13 (endast inom Mälärhöjden och Stureby).

Bröderna Liljeblads rörledningsaffär; Folkungagatan 94, *Sö.*; t. S. (40 0)3 88, S. (4)1 23 69.

Carlsson, S. J., & C:o; Stora Katrineberg 24, Liljeholmen; t. Liljeholmen 1 05 (endast inom Brännkyrka).

Centrala rörlednings-ab.; Själagårdsgatan 10, *St.*; t. N. (2)1 52 10, N. (2)1 89 10.

Dahlgren, G. N.; Skogsvägen 43, Enskede; t. Enskede 18 33 (endast inom Bromma och Brännkyrka).

Fackföreningarnas byggnadsproduktion, förening u. p. a.; Barnhusgatan 20, *C.*; t. N. (2)3 20 35.

Hammarsten, W. A., & Son; Karlshov, Örby, Älvsjö; t. Örby 58 (endast inom Brännkyrka).

Hellman & Son; Varvsgatan 8, *Sö.*; t. S. (4)3 11 57.

Johansson, J. L., & C:o; Birgerjarlsgatan 108, *Va.*; t. N. (2)3 17 50.

Jonsson, A. K.; Kristinebergsvägen 14 D, *C.*; t. K. (5)3 39 60 (endast inom Brännkyrka).

Jonsson, J. A.; Liseberg 48, Älvsjö; t. Örby 2 04, Liseberg 46 (endast inom Brännkyrka och Bromma).

Jurell, R., & C:o; Holländaregatan 25, *Va.*; t. N. (20 00) 36.

Korsners rörlednings-ab.; Rådmansgatan 59, *Va.*; t. V. (3)1 42 90, V. (3)1 42 95.

Lindéns rörlednings-ab.; Kungsgatan 73, *C.*; t. K. (5)3 22 42, K. (50) 35 28.

Ljungberg, J. A., & C:o; Själagårdsgatan 9, *St.*; t. (10 0)2 62, N. (20) 27 19.

Lundqvist, J., & C:o; Döbelnsgatan 54, *Va.*; t. V. (30 0)1 77, V. (30) 35 19.

Norhagen, Alfred; Storgatan 41, *Ö.*; t. (6)7 41 67.

Pehrson, K.; Klyftvägen 18, Kungsholms villastad; t. Ulvsunda 1 45 (endast inom Bromma).

Rörlednings-ab. Montör; Rensgatan 5, *Va.*; t. N. (2)3 06 40.

Rörlednings- och installations-ab. S. J. F.; Kungsholmsgatan 65, *C.*; t. K. (50) 46 98, K. (50) 79 88.

Skattman, Knut; Tomtebogatan 32, *Va.*; t. V. (3)1 24 79.

Widebergs, Sven, efterträdare, K. Elmén; Idungatan 4, *Va.*; t. (3)8 42 06.

Värmelednings-ab. Calor; Arbetaregatan 32, *C.*; t. N. (2)3 18 25.

Värme- & Sanitetskompaniet; Nybrogatan 73, *Ö.*; t. (6)7 56 85, *Ö.* (60) 20 80.

Ålstens rörledningsaffär; Nockebyvägen 25, Ålsten; t. Ålsten 9 87 (endast inom Bromma).

Gas- och elektricitetsverken.

Direktörskontoret.

(Gemensamt för båda verken.)

Torsgatan 22, Va.; t. »gasverket»; expeditionstid: 9—17, lördagar och helgdagsaftnar 9—14.

Alltsedan år 1909 har vid gas- och elektricitetsverken funnits ett för båda verken gemensamt direktörskontor, vilket haft till uppgift att handlägga vissa för verken gemensamma angelägenheter, såsom huvudbokföring, den centrala kassarörelsen, ärenden rörande kolköp och andra större affärsuppgörelser, personal- och lönefrågor m. m. Med den storlek verken numera fått, har emellertid denna gemensamhet i organisationen befunnits mindre fördelaktig. I anledning härav har fr. o. m. år 1928 genomförts en uppdelning av huvuddelen av direktörskontorets arbetsuppgifter och personal på de båda verken.

Direktör

(20,000 kr.)

Dahländer, R. (förordn. t. o. m. ³⁰/₆ 1931); mot-tagnings-tid: 14—15, lördagar och helgdagsaftnar 15—13,30.

IV.

Aktuarie

(tilläggsarvode 900 kr.).

Lindqvist, C. E. O., bokhållare (18).

Gasverket.

Torsgatan 22, Va. (postgirokonto nr 60); t. »gasverket»; expeditionstid: 9—17, lördagar och helgdagsaftnar 9—14. Beträffande biproduktsförsäljningens och Värtagasverkets adresser och telefoner m. m. se nedan.

Den första förordningen om allmän gatulyshållning i Stockholm utfärdades år 1749. Enligt denna ålåg lyshållningsskyldigheten husägarna. På 1820-talet väcktes det första förslaget om anläggande av gasverk i huvudstaden, men förslaget strandade på husägarnas oenighet.

Först år 1846 enades de olika församlingarnas husägare om lämpligheten av att göra gatubelysningen till en för hela staden gemensam angelägenhet. Något formligt beslut därom fattades likväl icke förrän den 9 oktober 1850, då beslutande-rätten hade övergått till sockenstämmönämnden. Denna beslöt samtidigt, att gasbelysning skulle införas i huvudstaden. Belysningen överlät staden på vissa koncessionsvillkor tills vidare på det år 1852 bildade gaslysningsaktiebolaget, som år 1853 anlade det första gasverket i Stockholm, Klaragasverket. Den 18 december 1853 tändes gasen första gången i Stockholm. I januari året därpå var gasbelysningen införd i Klara, Jakobs och Storkyrkans församlingar. Det dröjde därefter till hösten 1860, innan gasbelysningen utsträcktes till stadens övriga församlingar. Tio år därefter hade en utvidgning av gasverket blivit en nödvändighet. Stockholms stad hade bland de nämnda koncessionsvillkoren förbehållit sig rätt att efter trettio års förlopp inslösa gasverket, och stadsfullmäktige beslöt nu att begagna denna rätt. Vid koncessionstidens utgång den 1 juni 1884 övergick till följd härav gasverket i stadens ägo, och gastillverkningen började med sagda dag att drivas för stadens räkning. Genom utvidgningsarbeten, som i det närmaste voro färdiga hösten 1885, ökades det inslösta gasverket (Klaragasverket) till dubbla storleken. När tidpunkten för gasverkets ytterligare utvidgning var inne, beslöt att anlägga ett nytt gasverk. Plats för det nya gasverket erhöles i dåvarande Hjorthagen inom norra Djurgården med strand vid Lilla Värtan, varjämte besittningsrätten till lägenheterna Mariedal och Ropsten förvärfvades för vinnande av ökat strandutrymme. Planen till det nya verket, Värtagasverket, uppgjordes med hänsyn till såväl Klaragasverkets framtida nedläggande som behovet av utvidgning under de närmaste 20 å 25 åren. Byggnadsarbetena togo sin början 1890 och förtigo till hösten 1893, då anläggningen började tagas

i användning och för första gången tillförde staden gas. I enlighet med av stadsfullmäktige fattade beslut har Värtagasverket sedermera avsevärt utvidgats och moderniserats. Gasen tillverkas numera i kammarugnar, vilka som biprodukt giva en för värmeledningars särskilt lämplig koks. På hösten 1919 inställdes driften vid Klaragasverket; verket nedlades definitivt hösten 1922. — En större administrationsbyggnad, som uppförts vid Torsgatan, togs i bruk år 1906.

Reglemente m. m. Reglemente för begagnande av gas från Stockholms gasverk, antaget av stadsfullmäktige den 16 dec. 1912, med ändringar den 10 nov. 1924 och 3 dec. 1928. Taxa för gas, levererad från Stockholms gasverk, antagen av stadsfullmäktige den 19 dec. 1923, med ändringar den 20 dec. 1927, 18 juni 1928 och 18 dec. 1929; enligt denna taxa utgör gaspriset f. n. 10 öre per kbm. (med rabatt för större förbrukning). Stadsfullmäktige hava fastställt bestämmelser rörande leverans av gas till Sundbyberg (d. 29 april 1912), till Råsunda (d. 16 juni 1913), till Nya Hagalund (d. 29 juni 1914) och till Huvudsta (d. 20 juni 1929). Stadsfullmäktige hava därjämte bemyndigat industriverkstyrelsen att besluta om leverans av gas till enstaka anläggningar utom staden.

Stat år 1930. Utgifter: 13,549,800 kr. (därav att täckas med lånemedel 1,490,000 kr.; dessutom inom linjen fört, år 1929 beviljat lånemedelsanslag 77,240 kr.); inkomster: 13,033,000 kr.

Överingenjör (27).

Hultman, G. H. (förordn. t. o. m. ³¹/₈ 1930); mottagningstid: 14—15, lördagar och helgdagsaftnar 13—13,80.

Kontorschef (21).

Tegnér, U. W.; mottagningstid: 14—15, lördagar och helgdagsaftnar 13—13,80.

Bokföringskontoret.

Förste bokförare (18).

Widfond, S. A., kamrerare.

Bokhållare.

Särling, A. A. (17); Alsén, J. A. H., Hultström, F. G. (15); Nord, I. C. W. (13).

En extra bokhållare (2,820 kr.).

Kassakontoret.

Kassör (18)

(nuv. inneh. åtnjuter avlön. enl. 19:e lönegruppen).

Roggen, H. A.

Bokhållare.

Svensson, N. G. A. (17); Sabel, G. E. (13).

Ett kassabiträde (2,820 kr.), två pollett-räknare (2,700 kr.).

Kansliet.

Korrespondensavdelningen.

Bokhållare (17).

Larsson, C. J.

En *extra bokhållare* (3,600 kr.), fyra *stenografer* (7) (därav en tjl.), ett *kontorsbiträde* (5), tre *extra kontorsbiträden* (2,340—1,980 kr.).

Registraturen.

Bokhållare.

Forssell, K. G. (15); Schwartz, T. G. (13).

En *kontorsskrivare* (11).*Förste vaktmästare* (7).

Johansson, F. A. O.

En *vaktmästare* (6) (tjl.), en *extra vaktmästare* (1,980 kr.), fyra *expeditionsvakter*.

Koks försäljningen.

Torsgatan 24, Va. (postgirokonto nr 60); t. »gasverkets koks försäljning»; expeditionstid: 9—17, lördagar och helgdagsaftnar 9—14.

Kamrerare (19).

Bengtsson, J. E. Y.; träffas säkrast 14—15, lördagar och helgdagsaftnar 13—13,30.

Bokhållare (17).

Carell, S. T.

Bokhållare och kassör (15).

Morén, O. W.

Bokhållare.

Håkansson, G. H. (15); Lindvall, J. V. A. (13).

En *extra bokhållare* (4,500 kr.), ett *extra kontorsbiträde* (2,100 kr.), två *expeditionsvakter*.

Värtagasverket.

Värtan; t. (6) 7 11 82, (6) 7 29 51, (6) 7 29 86, N. (20) 74 26, N. (20) 82 48; expeditionstid: 8,30—16,30, lördagar och helgdagsaftnar 8,30—13,30.

Förste ingenjör för driften (24)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 17, konjunkturtillägg 2,000 kr., bostad, värme, lyse och planteringsland).

Morén, K. E.; mottagningstid: 14—15, lördagar och helgdagsaftnar 13—13,30.

Gastillverkningsavdelningen.

Ingenjör för driften (20).

Jeanson, K. B. H.

Förste gasmästare (17).

Ekman, O. G.

Tre *gasmästare* (15), en *verkmästare* (15).

Transport- och verkstadsavdelningen.

Ingenjör för driften (20)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 14, konjunkturtillägg 2,000 kr., bostad, värme, lyse och planteringsland).

Dahlin, O. B.

Förste verkmästare (17).

Ström, G. A. (å transportavdelningen); Daniels-son, S. E. (å verkstadsavdelningen).

En *verkmästare* (15) (å verkstadsavdelningen), en *verkmästare* (15) (å transportavdelningen).

Biproduktsavdelningen.

Ingenjör för driften (20)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 14, konjunkturtillägg 2,000 kr., bostad, värme, lyse och planteringsland).

Fredriksson, V. J. V.

Förste verkmästare (17).

Sjölund, K. J.

Byrå- och nybyggnadsavdelningen.

Byråingenjör (22).

Molin, A. G.

Arbetschef

(8,400 kr.).

Svanberg, K. G. V.

En *kontrollant* (6,000 kr. utan rörligt tillägg), fem *ritare* (4,800—2,940 kr.), ett *ritbiträde* (2,280 kr.).

Laboratoriet.

Laboratorieföreståndare (19).

Qvarfort, S. G.

Tre *kemister och laboranter* (5,100—3,600 kr.), en *laboratorievakt*.

Bokföringsavdelningen.

Kamrerare (19).

Malmberg, E. K. G.

Bokhållare.

Idholm, K. G. (17); Gihl, C. I. E., Jaensson, K. B., Törngren, B. T. O. (15); Sköld, E. E. E., Andersson, V. G., Rehnberg, A. O., Johnsson, J. A. G. (13).

En *kontorsskrivare* (11), en *extra bokhållare* (4,500 kr.), ett *kontorsbiträde* (5), två *expeditionsvakter*.

Förrådskontoret.

Förrådsförvaltare (18).

Bergstrand, K. H.

IV.

Bokhållare.

Eklöf, E. A. (17); Strandberg, K. W. (15);
Ericson, H. T. S. (13).

En förrådsmästare (13).

Dessutom vid Värtagasverket: sju förmän
(12), nio förmän (11), fem förmän (10), tre
förrådsvakter (6) och sex portvakter (6)
samt 309 arbetare (vid 1930 års början).

Distributionen.

Förste ingenjör (24).

Lewin, R. C.; mottagningstid: 14—15, lördagar
och helgdagsaftnar 13—13,30.

**Rörnäts- och gatubelysnings-
avdelningen.**

Ingenjör (20)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp
14, konjunkturtillägg 2,000 kr., bostad, värme
och lyse).

Hybbinette, N. F.

En extra ingenjör (3,600 kr.).

Förste verkmästare (17).

Larsson, E. J.

Två verkmästare (15).

Föreståndare för kartbyrå (15).

Stenberg, N. G.

En kartritäre (4,800 kr.), en kartkopist
(1,500 kr.).

**Installations-, ackvisitions- och verk-
stadsavdelningen.**

Ingenjör (20)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp
14, konjunkturtillägg 2,000 kr., bostad, värme
och lyse).

Cederström, E. B.

Extra ingenjör för ackquisition
(7,200 kr.).

Holmgren, G. M.

Förste verkmästare (17).

Karlsson, K. L.; Södergård, E. E. E.

Bokhållare (17).

Gillstedt, A. H.

En extra bokhållare (4,500 kr.), ett kon-
torsbiträde (5).

Norra utställningen.

Kungsgatan 54, C.; t. »gasverket»; utställ-
ningen hålles öppen 9—17.

Föreståndare.

Magnusson, C. O., uppborädsförmän (12) (se
nedan).

Södra utställningen.

Västra Slussgatan, Sö.; t. »gasverket»;
utställningen hålles öppen 9—17.

Föreståndare

(3,660 kr.).

Pettersson, E. G. E.

Mätare- och kontrollavdelningen.

Ingenjörer.

Larsson, J. V. (19); Schylow, T. E., Stenberg,
C. F. L. (18).

En extra ingenjör (3,000 kr.).

Verkmästare (15).

Edlund, E. K.

Bokhållare (13).

Nilsson, G. D.

Två extra bokhållare (4,200—2,820 kr.),
ett extra kontorsbiträde (1,980 kr.).

Byrå för tekniska utredningar.

Byråingenjör (22).

Danielson, A.

Extra byråingenjör

(7,200 kr.).

Wennerbärg, P. A.

Fyra ritare (5,100—3,600 kr.), en labo-
rant (3,300 kr.).

Provköket.

Torsgatan 26, Va.

Hemkonsulenter

(3,300 kr.).

Andersson, f. Jönsson, Elina V.; Frisk, Margit
M. L.

Bokföringsavdelningen.

Bokhållare.

Ahrfelt, K. H. (17); Harlén, C. G. (13).

En kontorsskrivare (7).

Förrådskontoret.

Förrådsförvaltare (18).

Rossing, C. A. E.

Bokhållare.

Bergschöld, F. E. (17); Nyström, J. D. (15);
Fredrikson, E. G., Samuelson, K. A. W., Berg,
I. J. (13).

En förrådsmästare (13).

Uppborädsavdelningen.

Uppborädschef (19).

Sirfeldt, C. A.

Bokhållare (17).

Jörne, T. (räkningskontoret); Ekstrand, G. M.
(avläsning och inkassering); Schönhult, S. I.
M. (expedition).

Bokhållare.

Fröding, V. K. H., Jönsson, E. W. Carlsson, S. V. (15); Keyser, F. R., Broman, I. R., Johansson, G. V., Fagerström, J. V., Widegren, E. M., Halling, G. K., Anderson, A. G., en vakant (13).

Tre *extra bokhållare* (3,060—2,520 kr.), två *kontorsskrivare* (9), fyra *kontorsskrivare* (7), fyra *kontorsbiträden* (5), sex *extra kontorsbiträden* (2,100—1,860 kr.).

Tre *uppbördsförmän* (12) (däraf en tjl. och förordn. som föreståndare vid gasverkets norra utställning), tre *centraluppbördsförmän* (11), fyrtioen *uppbördsförmän* (10) (däraf fem vakanta), åtta *extra uppbördsförmän* (3,900—2,160 kr.), två *förmän* (11), sex *förmän* (10), tre *förmän* (9), en *extra förmän* (4,140 kr.), en *värmelednings-skötare* och *reparatör* (7), två *automobilförare* (7), två *förrådsvakter* (6), en *klockvakt* (5), tre *portvakter* (5), två *extra telefonister* (2,820—2,580 kr.), sex *expeditionsvakter* samt 257 *arbetare* (vid 1930 års början).

Elektricitetsverket.

Tulegatan 13 (postadress: Stockholm 6; postgirokonto nr 80); t. »elektricitetsverket»; expeditionstid: 9—17, lördagar och helgdagsaftnar 9—14.

På grund av motion, väckt 1887 inom stadsfullmäktige, framlade gasverksstyrelsen i oktober 1889 förslag till anläggning av ett elektricitetsverk för större delen av Normalm, avsett till en början för endast 10,000 lampor, men för en framtida utvidgning till 30,000 lampor. Detta förslag antogs av stadsfullmäktige den 1 december 1889. Sedan tomten nr 6 i kv. Hästen (Regeringsgatan 38) blivit inköpt, anslago stadsfullmäktige den 19 december 1890 medel för anläggningens utförande. Den 1 september 1892 öppnades Brunkebergsverket — såsom stationen kallades — officiellt, och voro då 1,024 glödlampor inkopplade. Verket utvidgades sedermera väsentligt i mån av behov. Under åren 1911—1912 borttogos ångmaskinerna och ombyggdes verket till enbart understation.¹⁾

Den 1 juni 1900 biföllo stadsfullmäktige gasverksstyrelsens hemställan att, på det att hela staden måtte kunna förses med elektrisk ström

¹⁾ Stadsfullmäktige hava genom den 20 febr. 1928 godkända avtal dels försält den för Brunkebergsstationen f. n. i anspråk tagna fastigheten (kv. Hästen nr 6) (med tillträde för köparen den 1 okt. 1931), dels förvärvat tvenne närbelägna fastigheter (kv. Torsken nr 14 och 20), vilka äro avsedda att disponeras för uppförande av en ny och utvidgad understation i den gamlas ställe. Den nya stationen beräknas bli färdig under år 1931.

för lyse och kraft, låta utföra ett ångkraftverk i Hjorthagen — den blivande elektriska huvudstationen vid Värtan — med därtill hörande understationer och ledningsnät.

Det nya elektricitetsverket vid Värtan med dess understationer i staden blev i det närmaste fullbordat till sin första utbyggnad under år 1903 och började sin verksamhet den 30 september samma år, då ström för första gången levererades från Tulestationen. Kronobergsstationen började sin verksamhet den 14 oktober s. å. och Katarinastationen den 3 november s. å. Till Brunkebergsverket levererades ström från Värtaverket första gången den 28 november s. å. Djurgårdsstationen färdigbyggdes 1906, Enskedestationen 1911, Nybohovsstationen och Lillsjöstationen 1914, Östermalmstationen 1925, Högalidsstationen 1926 samt Älstenstationen 1929. Värtaelektricitetsverket, som år 1903 hade en maskineffekt av 3,000 kW, har sedan dess successivt utvidgats, så att maskineffekten vid 1929 års slut var ca 54,000 kW.

Under år 1905 inköptes från Söderfors aktiebolag ett flertal forsar i Dalälven till ett pris av ca 1,150,000 kr. för en blivande vattenkraftstation, benämnd Untraverket. Genom senare kompletteringsköp har kostnaden för fallens förvärvande stigit till 1,535,000 kr. Arbetet med verkets utbyggnad påbörjades 1912, och den 23 december 1918 levererades för första gången energi från Untra till Stockholm. År 1921 avslutades hela utbyggnaden. Untraverket kan nu med sina fyra turbiner å 7,500 kW av Dalälvens vattenkraft uttaga 30,000 kW för överförande till Stockholm. Kostnaden för anläggningen i dess helhet har uppgått till ca 27,5 milj. kr.

Av ekonomiska och andra skäl har det visat sig lämpligt att basera elektricitetsverkets produktion av energi på kombination av ångkraft och vattenkraft på sådant sätt, att vattenkraften i huvudsak tillgodoser bottenbelastningen, under det att ångkraften utgör komplement och tjänar som reserv vid vattenbrist eller driftavbrott. Erfarenheten har ådagalagt, att det i regel är ekonomiskt förmånligast att använda vattenkraft till en effekt motsvarande cirka hälften av verkets hela maximibelastning.

På grund av det under senare tid alltmer ökade behovet av elektrisk energi för olika ändamål har det visat sig, att Untraverket inom relativt få år ej längre torde kunna tillgodose Stockholms hela behov av vattenkraft i enlighet med ovan angivna princip angående den lämpligaste proportionen mellan ångkraft och vattenkraft. Det har därför blivit nödvändigt att vidtaga ytterligare åtgärder för att tillförsäkra staden möjlighet att fylla dess framtida behov av vattenkraft. I detta syfte beslöt stadsfullmäktige den 29 mars 1920 att inköpa aktierna i aktiebolaget Svärthälsforsen och förvärfvade därmed ägarerätten till större delen (72 å 80 %) av den i Indalsälven belägna Svart-

Iv.

IV. hålsforsen för en kostnad av omkring 1,350,000 kr. Fullt utbyggd och efter vissa sjöregleringar beräknas Svarthålsforsen kunna lämna 45,000 kW.

På grund av ändrade konjunkturförhållanden har emellertid Svarthålsforsens utbyggande måst uppskjutas till en senare tidpunkt. För att täcka det hastigt växande behovet av elektrisk energi beslöt stadsfullmäktige år 1926 i stället att tillsammans med Sandvikens jernverksaktiebolag utbygga den nedanför Untraverket i Dalälven belägna Lanforsen. För detta ändamål bildades s. å. ett bolag, Lanforsens kraftaktiebolag, i vilket Stockholms stad ingått som delägare med $\frac{2}{3}$ och Sandvikens jernverksaktiebolag med $\frac{1}{3}$ av aktiekapitalet. Stockholms stad har i anslutning härtill i det sålunda bildade bolaget tecknat aktier för 3,000,000 kr. och har dessutom förbundit sig att tillsammans med Sandvikens jernverksaktiebolag teckna borgen intill ett belopp av 11,800,000 kr. för de lån, som av Lanforsens kraftaktiebolag behöva upptagas för kraftanläggningens utförande. Fallet är avsett att utbyggas successivt; elektricitetsverket beräknas efter första utbyggnaden där kunna erhålla 8,800 kW samt, när fallet är fullt utbyggt, 22,800 kW. Första utbyggnaden beräknas bli färdig år 1931; dock torde kraftleverans kunna påbörjas redan under senare hälften av år 1930.

Med hänsyn till den fortsatta stegringen av förbrukningen av elektrisk energi beslöt stadsfullmäktige den 18 febr. 1929 att för ett belopp av 1,260,000 kr. inköpa 60 aktier i Krångede aktiebolag, varigenom staden förvärvade delägar rätt med $\frac{6}{35}$ i Krångedefallet, det mest betydande fallet i Indalsälven. Övriga delägare i nämnda bolag äro vissa industriföretag i mellersta Sverige. Efter en första utbyggnad av fallet beräknas å staden ankommande andel av den producerade energimängden komma att uppgå till c:a 10,000 kW och vid fullständig utbyggnad till omkring dubbelt så mycket.

Genom delägarskapet i Krångede aktiebolag har staden vidare tillförsäkrats viss rätt att å den för bolagets intressenter gemensamma kraftledningen överföra kraft söderut även från Svarthålsforsen, när detta fall kan bli utbyggt.

Distributionen av elektrisk energi ombesörjes i regel direkt av elektricitetsverket, men beträffande Brännkyrka församling (utom Liljeholmen och de kommunala stadsplaneområdena) och vissa angränsande delar av Nacka församling handhåvas distributionen av den av elektricitetsverket levererade elektriska energien av ett särskilt av konsumenterna under stadens medverkan bildat aktiebolag, Brännkyrka elektriska distributionsaktiebolag. Detta bolag, som bildades år 1919, har ett aktiekapital av c:a 700,000 kr., varav staden tecknat 440,000 kr.

Beträffande formerna för stadens representation i ovan omnämnda aktiebolag (jfr sid. 300) må nämnas, att staden i ab. Svarthålsforsen och Brännkyrka elektriska distributionsaktiebo-

lag representeras av industriverksstyrelsen, som äger att å resp. bolagsstämmor rösta för stadens aktier ävensom utöva övriga på aktieinnehavet grundade befogenheter. I Lanforsens kraftaktiebolag och Krångede aktiebolag tillkomma däremot nämnda befogenheter drätselnämnden, ehuru med den inskränkningen, att nämnden vid utseende av stadens representanter i styrelsen för Lanforsens kraftaktiebolag är bunden av bolagsordningens föreskrift, att ordföranden i industriverksstyrelsen, direktören för gas- och elektricitetsverken och överingenjören vid elektricitetsverket skola vara självskrivna ledamöter samt förste ingenjören för elektricitetsverkets drift självskrivnen suppleant i bolagets styrelse, ävensom att de övriga ledamöter och suppleanter i bolagets styrelse, som staden äger rätt att utse, skola utses bland industriverksstyrelsens ledamöter och suppleanter.

I egenskap av ägare till Untraverket bemyndigade stadsfullmäktige år 1916 styrelsen för gas- och elektricitetsverken att ingå som medlem i Dalälvens regleringsförening u. p. a., som utgör en sammanslutning av ägare till vattenfall i Dalälvens flodsystem och har till ändamål att till gemensam nytta för medlemmarna reglera vattenframrinningen i Dalälven och dess tillflöden. Såsom bidrag till av föreningen beslutade regleringsföretag har staden intill år 1930 beviljat sammanlagt 1,140,000 kr. Med hänsyn till stadens äganderätt till större delen av Svarthålsforsen (se ovan) har industriverksstyrelsen vidare jämlikt av stadsfullmäktige år 1920 lämnat bemyndigande ingått som medlem i Indalsälvens regleringsförening u. p. a., vilken förening — i olikhet mot Dalälvens regleringsförening — ej har till uppgift att själv utföra sjöregleringsarbeten utan endast att vidtaga undersökningar och andra förberedande åtgärder till främjande av vattenregleringsföretag.

Reglemente m. m. Reglemente för begagnande av elektrisk ström från Stockholms elektricitetsverk, antaget av stadsfullmäktige den 16 dec. 1912, med ändringar den 10 nov. 1924 och 3 dec. 1928. Taxa för elektrisk energi, levererad från Stockholms elektricitetsverk, antagen av stadsfullmäktige den 19 dec. 1923, med ändringar den 20 dec. 1927, 19 dec. 1928 och 18 dec. 1929; enligt denna taxa utgör priset per kWh för belysning 25 öre och för motorström 15 öre (med rabatt för större förbrukning). Stadsfullmäktige hava därjämte bemyndigat industriverksstyrelsen att besluta om leverans av elektrisk energi till enskilda anläggningar utom staden.

Stat år 1930. Utgifter: 19,457,000 kr. (därav att täckas med lånemedel 1,166,000 kr.); inkomster: 22,167,000 kr.

Överingenjör (27).

Forssblad, N. R. (förodr. t. o. m. $\frac{30}{9}$ 1932); mottagningstid: 14—15, lördagar och helgdagsaftnar 13—13,30.

Biträdande överingenjör
(tilläggsarvode 900 kr.).

Richson, E. H., förste ingenjör (se nedan); mot-
tagningstid: 14—15, lördagar och helgdagsaft-
nar 13—13,30.

Kontorschef (21)

(nuv. inneh. åtnjuter avlön. enl. 22:a löne-
gruppen).

Kihlström, O., mottagningstid: 14—15, lördagar
och helgdagsaftnar 13—13,30.

*Bokföringskontoret.**Förste bokförare* (18).

Edholm, J. A., kamrerare.

Bokhållare.

Bergwall, C. T. (17); **Lindström, V. R. A.**,
Fagerell, J. V. W., **Nyström, K. T.**, **Eriksson,**
N. G. J. (15); **Guldbrand, S. G.** (13).

En *extra bokhållare* (3,600 kr.), ett *extra*
kontorsbiträde (1,680 kr.), en *expeditions-*
vakt.

*Kassakontoret.**Kassör* (18).

Carlsson, A. T.

Bokhållare.

Ullman, P. R. (17); **Hellgren, H. M.** (13).

Ett *kontorsbiträde* (5), en *expeditions-*
vakt.

*Kansliet.**Bokhållare* (18).

Vakant, *tj.f.* **Gustafsson, K. F.** (se nedan), kan-
sliföreståndare.

Bokhållare.

Gustafsson, K. F., *tjl.* (se ovan) (15), *tj.f.* **Alsén,**
E. D. J., bokhållare (13); **Pettersson, E. H.**,
Gilljam, E. W. (13).

En *kontorsskrivare* (9), tre *stenografer*
(7), två *kontorsbiträden* (5), nio *extra ste-*
nografer, *kontorsbiträden* och *telefonister*
(2,640—1,500 kr.), sex *expeditionsvakter*.

*Driften.**Förste ingenjör* (24).

Richson, E. H., biträdande överingenjör (se ovan).

Driftchef vid understationerna (22).

Andreasson, E. M.

Ingenjör (20).

Dahl, A. M.

Extra ingenjörer

(6,840—4,200 kr.).

Ryman, E. S.; **Edblad, S. O.**

En *konstruktör* (6,000 kr.), nio *ritare*
(4,800—3,060 kr.), en *kopist* (1,080 kr.).

Förste verkmästare (17).

Nilsson, K. E.

Sex *verkmästare* (15).

Untraverket.

Postadress: Orrskog; t. Tierp 57.

Driftchef (22).

Hollstein, J. A. G.

Förste verkmästare (17).

Hammarlund, K. A.

Övermaskinist (17).

Hedling, K. K., *tjl.* (tjänstgör vid Lanforsens
kraftaktiebolag, Älvkarleö).

Bokhållare.

Blom, E. H. (17); **Schenström, G. F.** (13).

Ett *extra kontorsbiträde* (1,680 kr.), en
förrädsförmän (10) (vakant), ett *extra verk-*
mästarbiträde (3,480 kr.), en *expeditions-*
vakt.

Värtaverket.

Värtan; kontoret: t. (6)7 44 23, (6)7 44 24;
maskinrummet: t. (6)7 44 47.

Driftchef (22).

Lindblad, B. E.

Ingenjör (20)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp
14, konjunkturtillägg 1,000 kr., bostad, värme,
lyse och planteringsland).

Holmberg, K. R.

Extra ingenjörer

(7,200—5,100 kr.).

Larsson, K. E.; **Gustavsson, F. H.**; **Svedblad, P. T.**

Övermaskinist (17).

Schjörling, Y. G.

Förste verkmästare (17).

Råman, C. A.

Tre *biträdande övermaskinister* (15), två
extra verkmästare (5,400—5,100 kr.).

Bokhållare.

Ström, N. D. (17); **Holmgren, K. A.**, *tjl.* (se
sid. 77) (15); **Trotter, J. K.**, **Broström, T.** (13).

En *extra kontorsskrivare* (2,460 kr.), ett
extra kontorsbiträde (1,980 kr.); en *förmän*
(12), en *förmän* (10), en *förrädsförmän* (10),
ett *verkmästarbiträde* (8), en *extra förräds-*
vakt (3,060 kr.), ett *extra verkmästarbiträde*
(2,880 kr.), en *portvakt* (4) (vakant), en *ex-*
peditionsvakt.

IV.

Tulestationen.

*Tulegatan 9 & 11 (postadress: Stockholm 6);
t. N. (2) 1 97 57.*

Fyra stationsförmän (12).

Brunkebergssstationen.

Regeringsgatan 38, C.; t. (10) 37 18.

Fyra stationsförmän (11).

Östermalmsstationen.

Styrmansgatan 48, Ö.; t. (6) 7 60 53.

Fyra stationsförmän (12).

Kronobergsstationen.

*Kungsholmsgatan 55—57, C.; t. K.
(50) 75 06.*

Fyra stationsförmän (11).

Katarinastationen.

Kapellgränd, Sö.; t. S. (4) 1 37 76.

Fyra stationsförmän (12).

Högalidsstationen.

Krukmakaregatan 33, Sö.; t. S. (4) 3 14 57.

Fyra stationsförmän (11).

Djurgårdsstationen.

Djurgården, Ö.; t. N. (20) 48 23.

Två stationsförmän (10).

Enskedestationen.

Enskede; t. S. (4) 3 34 43.

Fyra stationsförmän (10).

Nybohovsstationen (Brännkyrka).

Liljeholmen; t. S. (4) 3 48 90.

Fyra stationsförmän (10).

Lillsjöstationen (Bromma).

Lillsjönäs, Ulvsunda; t. N. (20) 0 8 20.

Fyra stationsförmän (10).

Ålstensstationen (Bromma).

Mossdungsgränd, Ålsten.

Stationen är helautomatisk (utan personal).

Dessutom för driften: tjugusex maskinister (12) (därav sex åttnjuta tilläggsarvode å 240 kr. för tjänstgöring som maskinistförmän samt en är tjl. och förordn. som extra verkmästare och två tjl. för tjänstgöring vid Lanforsens kraftaktiebolag), tre extra maskinister (3,840 kr.), nio elektromaskinistförmän (12) (därav en tjl. och förordn. som extra verkmästare och en tjl. för tjänstgöring vid Lanforsens kraftaktiebolag), två stationsförmän (12) (därav en tjl. och förordn. som konstruktör), fyra förmän (12) (därav två vakanta), en stationsförmän (11), en förmän (11), två batteriförmän (10), två förmän (10), fyrtioåtta elektromaskinister (9), två extra elektromaskinister (3,000 kr.) samt 311 arbetare (vid 1930 års början).

Distributionen.

Förste ingenjör (24).

Klingberg, K. Hj.; mottagningstid: 14—15, lördagar och helgdagsaftnar 13—13,30.

Ingenjör (20).

Lundberg, T.

Ingenjörer (19).

Dalén, G. E. A.; Egnell, E. A.

Extra ingenjör

(4,800 kr.).

Wrangel, H. W.

Förste verkmästare (17).

Vakant.

En verkmästare (15), tre extra verk-
mästare (4,500—4,200 kr.), en extra förman
(3,300 kr.), en extra förman (3,600 kr. utan
rörligt tillägg), ett verkmästarbiträde (8), ett
extra verkmästarbiträde (2,880 kr.).

Bokhållare (18).

Sundstrand, G. D., kontrollör.

Bokhållare.

Mathson, L. A. W. (17); Grandell, J. G., Wirén,
C. G. L., Kristoffersson, J. (15); Holmberg,
O. G:son, Wisell, E. B., Lanbert, C. G. L., Kar-
lén, K. H. H., Danielsson, G. L. (13).

Tre extra bokhållare (4,200—2,820 kr.),
ett kontorsbiträde (5), tio extra kontors-
biträden (2,160—1,500 kr.), ett extra rit-
biträde (1,500 kr.), sex expeditionsvakter.

Ledningsnäten.

Förste ingenjör (24).

Laurell, K. J.; mottagningstid: 14—15, lördagar
och helgdagsaftnar 13—13,30.

Ingenjör (20).

Block, J. L.

Ingenjör (19)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp
13, konjunkturtillägg 1,500 kr., bostad, värme
och lyse).

Ringström, R. G.

Extra ingenjör

(arbetsledare vid byggandet av Lanforsledningen)
(12,000 kr. utan rörligt tillägg).

Hansson, P.

Extra ingenjörer

(6,120—3,900 kr.).

Holmqvist, E. T.; Svidén, S. A. J.

Förste verkmästare (17)

(personligt lönetillägg 600 kr.).

Ohrling, A. W.

Två verkmästare (15) (dessutom person-
ligt lönetillägg 450 kr.), en extra verk-
mästare (5,160 kr.).

Bokhållare.

Ramberg, J. S. (15); Palmberg, C. G. L. (13).

Fyra ritare (4,200—3,900 kr.), tre extra ritbiträden (2,100—1,500 kr.).

Dessutom vid ledningsnäten: en *schaktmästare* (6,000 kr. utan rörligt tillägg), tre *förmän* (12) (därav en tjl. och förordn. som extra verkställare), en *förman* (11), två *förmän* (10), tre *extra förmän* (4,500—3,660 kr.), två *verkmästarebiträden* (8) (därav en tjl. och förordn. som transportmästare), ett *extra verkmästarebiträde* (1,620 kr.) samt 211 arbetare (vid 1930 års början).

Byrå för tekniska utredningar.

Byråingenjörer (22).

Widström, A. D.; Erikson, E.

Extra byråingenjör
(7,200 kr.).

Dahlgren, F. A.

En konstruktör (6,000 kr.), en *extra ritare* (3,900 kr.).

Verkstäderna.

Verkstadsingenjör
(6,600 kr.).

Hogen, K.

Förste verkmästare (17).

Hjärtqvist, J. F. E.

Två *verkmästare* (15), en *förman* (12), två *förmän* (11), en *förman* (10), två *extra förmän* (4,440—3,660 kr.), ett *extra verkmästarebiträde* (3,180 kr.), en *automobilförare* (7), två *extra automobilförare* (3,540—2,940 kr.), en *värmeledningsskötare och reparatör* (7), en *portvakt* (4) (vakant) samt 172 arbetare (vid 1930 års början).

Ackvisitionsavdelningen.

Förste ingenjör

(för ackvisition och i samband därmed stående utredningar)
(10,800 kr.).

Rahm, C. O.

Extra ingenjör
(8,280 kr.).

Carlsson, G.

En *extra ritare* (3,900 kr.), ett *extra biträde* (4,500 kr.).

Utställningar.

Regeringsgatan 38, C.; t. (10) 66 27, N. (20) 10 02; öppen 9—17 (juni—augusti 9—15).

Föreståndare

(6,800 kr.).

Nissar, J. W., förman (se nedan).

Två *biträden* (2,700—1,620 kr.).

Högländstorget 6, Ålsten; t. Ålsten 10 18; öppen 9—17 (juni—augusti 9—15).

Uppbördsavdelningen.

Uppbördschef (19).

Eckerström, L. A.; mottagningstid: 14—15, lördagar och helgdagsaftnar 13—13,30.

Kontraktsteckning.

Bokhållare.

Österman, G. H. (17); Millstein, O. F. M. (13).

Två *extra bokhållare* (4,530—2,520 kr.), ett *kontorsbiträde* (5), ett *extra kontorsbiträde* (1,680 kr.), en *uppbördsman* (10) (för inkassering av depositioner), en *expeditionsvakt*.

Avläsning och inkassering.

Bokhållare.

Ericsson, G. E. (17); Kjellqvist, F. J. H. (15).

En *extra bokhållare* (2,100 kr.), sex *förmän* (12) (därav tre tjl., en förordn. som föreståndare vid elektricitetsverkets utställning och två som extra skrivbiträden), trettio *uppbördsmän* (10) (därav tre tjl., en förordn. som uppbördsförmän samt två som centraluppbördsmän), tjugufem *extra uppbördsmän* (4,140—2,460 kr.) (därav tre förordn. som uppbördsmän), två *expeditionsvakter*.

Debitering av strömvavgifter.

Bokhållare (18).

Östervall, C. J., kontrollör.

Bokhållare.

Wetzdorff, K. E. B., Rydberg, W. O. (15); Biriell, E. P. V., Möller, E. O. V., Molin, G. P., Westertlund, G. A. V., O'Konor, K. E. (13).

Åtta *extra bokhållare* (4,200—2,520 kr.), två *kontorsskrivare* (9), fyra *kontorsskrivare* (7), fyra *kontorsbiträden* (5), tretton *extra kontorsbiträden* (2,100—1,500 kr.), fyra *centraluppbördsmän* (11) (därav två tjl. och förordn. som uppbördsförmän), sex *uppbördsmän* (10), fem *expeditionsvakter*.

Inbetalning av strömvavgifter och inkassögöromål utanför den vanliga inkasseringen.

Bokhållare.

Gustafsson, K. G. A. (17); Löffgren, K. R. (13).

Fyra *extra bokhållare* (4,200—2,520 kr.), tre *extra kontorsbiträden* (1,500 kr.), tre *uppbördsmän* (10), en *expeditionsvakt*.

IV.

Förrådskontoret.

Förrådsförvaltare (19).

Stenrot, J. A. T.; mottagningstid: 14—15, lördagar och helgdagsaftnar 13—13,30.

Inköp.

Bokhållare.

Svartengren, C. A., förrådsförvaltarens assistent (17); Söderlind, R. D., Thunholm, D. N. V. (15); Lagerquist, K. H. (13), tf. bokhållare (15).

Tre extra bokhållare (3,900—2,520 kr.).

Räkningsgranskning.

Bokhållare (13).

Söderberg, K. S.; Eriksson, E. H.

Ett extra kontorsbiträde (2,160 kr.).

Förrådsbokföring.

Bokhållare.

Ericsson, K. E. M. (17); Trotz, G. (15).

En transportmästare (4,500 kr.), ett transportmästarbiträde (2,640 kr.), ett extra biträde (1,860 kr.), två expeditionsvakter.

Förråden.

Huvudförrådet.

En förrådsmästare (13), två förråds-vakter (6).

Värtaförrådet.

Se Värtaverket.

Untraförrådet.

Se Untraverket.

Husbyggnadsavdelningen.

Arbetschef

(12,000 kr.).

Hansson, A. G.; mottagningstid: 14—15, lördagar och helgdagsaftnar 13—13,30.

Arkitekt

(7,920 kr.).

de Frumerie, G.

Byråingenjör

(7,920 kr.).

Olsson, G. I.

Byggnadsingenjörer

(7,200—6,600 kr.).

Andersson, G. N.; Barke, K. F.; Eigert, R. E.; Pontén, T. R. E. (7,200 kr. utan rörligt tillägg).

Byggmästare

(6,500 kr.).

Hultman, C. V.

Två extra verkmästare (6,300—4,500 kr.), sex extra ritare (4,440—3,240 kr.) samt 115 arbetare (vid 1930 års början).

Belysning av gator och allmänna platser.

Gas- och elektricitetsverken ombesörja belysningen av gator och allmänna platser. Belysningen sker dels med gas, dels med elektricitet och dels med fotogen. Antalet för gatubelysningen avsedda lyktor utgjorde vid 1930 års ingång: gaslyktor 4,331 st., fotogenlyktor 30 st. och elektriska lyktor 11,128 st.

Lykttändarpersonalen ombesörjer gas- och oljebelysningen; den elektriska belysningen, som tändes och släckes medelst automatiska anordningar, skötes av elektricitetsverkets montörer. Staden är indelad i tre lykttändardistrikt, vart och ett med sin förman och 16 à 19 lykttändare (se nedan).

Längsta lystiden är den 25 december, då lyktorna tändas kl. 15,45 och släckas kl. 8,30.

Stat år 1930. Gas- och oljebelysningen: Utgifter (förutom gasförbrukning, ränta och amortering): 264,000 kr. Elektricitetsbelysningen: Utgifter (jfr ovan): 341,000 kr.

Arlöningar. Förmän: lönegrupp 9. Lykttändare: 3,504 kr.

Lykttändardistriktet.

1:a distriktet.

Vaktrum: St Paulsgatan 17, Sö.

Personal: 1 förman och 19 lykttändare.

2:a distriktet.

Vaktrum: Skepparegatan 38, Ö.

Personal: 1 förman och 16 lykttändare.

3:e distriktet.

Vaktrum: Förutv. Klaragasverket, Vintervägen, C.

Personal: 1 förman och 17 lykttändare.

Inalles sålunda 3 förmän och 52 lykttändare; dessutom äro anställda 4 sifonpumpare.

Gas- och elektricitetsledningsentreprenörer.

Gasledningsentreprenörer.

Arbete med nyanläggning, utsträckning, förändring eller reparation av till stadens gasverk ansluten gasledning får icke utföras av annan än den, som blivit av industriverksstyrelsen antagen som entreprenör för dylika arbeten.

Reglemente. Bestämmelser rörande entreprenörsrättigheter för gasledningsarbeten i Stockholm med instruktion för antagna entreprenörer, utfärdade av industriverksstyrelsen den 2 maj 1924.

(Firmainnehavarna äro ej i egenskap av entreprenörer upptagna i kommunalkalenderns personalavdelning.)

AB. Baskow & C:o; Högbergsgatan 30 A, *Sö.*; t. N. (2)3 05 25.

AB. Clausens Gas- och Vattenledningsaffär; Tunnelgatan 16, *C.*; t. »Clausens».

AB. A. Conilton; Hjärnegatan 6, *C.*; t. K. (5)3 39 89, K. (50) 10 75.

AB. Eriksson & Olsson; Stockholmsvägen 59, Enskede; t. Enskede 10 50, Enskede 7 96 (endast inom Brännkyrka och Bromma).

AB. Fahnehjelm & C:o; Luntmakaregatan 14, *C.*; t. (10 0)2 25, (10 0)2 38.

AB. M. Færden; Kungstensgatan 10, *Va.*; t. N. (2)3 18 30.

AB. Gas, vatten och värme; Oxtorgsgatan 7, *C.*; t. »Gas, vatten och värme».

AB. Carl Hansson; Torsgatan 21, *Va.*; t. (3)8 55 07, V. (30) 58 11.

AB. Installationsfirman Sel; Sibyllegatan 49, *Ö.*; t. Ö. (60) 73 18, (67) 32 25, (67) 34 20.

AB. Installatör; Norrlandsgatan 9 *C.*; t. N. (2)3 24 55.

AB. J. M. Lundholm; Hornsgatan 40, *Sö.*; t. N. (2)3 25 10.

AB. Knut Lundquists rörledningsaffär; Luntmakaregatan 27, *C.*; t. N. (2)3 22 15.

AB. P. Naumburg & C:o; Norrlandsgatan 24, *C.*; t. N. (2)3 20 30.

AB. A. Rundquist & C:o; Jakobsbergsgatan 23, *C.*; t. N. (2)3 18 35.

AB. Sandholm & C:o; Regeringsgatan 50, *C.*; t. N. (20) 95 26, (1)1 36 52.

AB. Axel Sjögren & C:o; Mästersamuelsgatan 34, *C.*; t. »Axel Sjögren & C:o».

AB. P. A. Sjögren; Mästersamuelsgatan 16, *C.*; t. »P. A. Sjögren».

Ahlsien & C:o; St Eriksgatan 31, *C.*; t. K. (50) 77 93.

Ahnér, Harald; Riddaregatan 40, *Ö.*; t. N. (2)3 24 15.

Berggrens rörledningsaffär; Sibyllegatan 41, *Ö.*; t. (67) 09 80, N. (20) 42 20.

Björnberg, C. J.; Tegnérgatan 17, *Va.*; t. (10) 92 51.

Blomgren, E. A.; Liljegatan 8, Hagalund; t. Hagalund 2 17 (endast inom Solna och Sundbyberg).

Bromma rörledningsaffär; Älviskvägen 75, Äppelviken; t. Äppelviken 156, Äppelviken 16 76 (endast inom Bromma).

Bröderna Liljeblads rörledningsaffär; Folkungagatan 94, *Sö.*; t. S. (40 0)3 88, S. (41) 23 69.

Carlsson, S. J., & C:o; Stora Katrineberg 24, Liljeholmen; t. Liljeholmen 1 05 (endast inom Brännkyrka).

Centrala rörlednings-ab.; Sjalagårdsgatan 10, *St.*; t. N. (2)1 52 10, N. (2)1 89 10.

Dahlgren, G. N.; Skogsvägen 43, Enskede; t. Enskede 18 33 (endast inom Bromma och Brännkyrka).

Fackföreningarnas byggnadsproduktion, förening, u. p. a.; Barnhusgatan 20, *C.*; t. N. (2)3 20 35.

Hellman & Son; Varvsgatan 8, *Sö.*; t. S. (4)3 11 57.

Johansson, J. L., & Co.; Birgerjarlsgatan 108, *Va.*; t. N. (2)3 17 50.

Jonsson, J. A.; Liseberg 48, Älvsjö; t. Liseberg 46, Örby 2 04 (endast inom Brännkyrka och Bromma).

Jurell, R., & C:o; Holländaregatan 25, *Va.*; t. N. (20 00) 36.

Kjellberg, G. W.; Vegagatan 8, Sundbyberg; t. Sundbyberg 12 51 (endast inom Solna och Sundbyberg).

Korsners rörlednings-ab.; Rådmansgatan 59, *Va.*; t. V. (3)1 42 90, V. (3)1 42 95.

Lindberg, E. S. K.; Järvagatan 25, Hagalund; t. Hagalund 5 85 (endast inom Solna och Sundbyberg).

Lindéns rörlednings-ab.; Kungsgatan 73, *C.*; t. K. (5)3 22 42, K. (50) 35 28.

Ljunberg, J. A., & C:o; Sjalagårdsgatan 9, *St.*; t. (10 0)2 62, N. (20) 27 19.

Lundqvist, J., & C:o; Döbelnsgatan 54, *Va.*; t. V. (30 0)1 77, V. (30) 35 19.

Norhagen, Alfred; Storgatan 41, *Ö.*; t. (6)7 41 67.

Pehrson, K.; Klyftvägen, tomt 18, Kungsholms villastad; t. Ulvsunda 1 45 (endast inom Bromma).

Rörlednings-ab. Montör; Rensgatan 5, *Va.*; t. N. (2)3 06 40.

Rörlednings- och installations-ab. S. J. F.; Kungsholmsgatan 65, *C.*; t. K. (50) 46 98, K. (50) 79 88.

Skattman, Knut; Tomtehogatan 32, *Va.*; t. V. (3)1 24 79.

Wahlgren, G. H.; Järnväggsgatan 86, Sundbyberg; t. Sundbyberg 11 83 (endast inom Solna och Sundbyberg).

Widebros, Sven, Eftr., K. Elmén; Idungatan 4, *Va.*; t. (3)8 42 06.

Värmelednings-ab. Calor; Arbetaregatan 32, *C.*; t. N. (2)3 18 25.

Värme- & Sanitetskompaniet; Nybrogatan 73, *Ö.*; t. Ö. (60) 20 80, (67) 56 85.

Ålstens rörledningsaffär; Nockebyvägen 25, Ålsten; t. Ålsten 9 87 (endast inom Bromma).

Elektricitetsverkets installatörer.

Arbete med nyanläggning, utsträckning, förändring eller reparation av till stadens elektricitetsverk anslutna elektriska ledningar och apparater får icke utföras av annan än den, som av industriverksstyrelsen antagits som installatör för dylika arbeten. Installatörer äro av två slag, *entreprenörer* och *installationsmästare*. Entreprenör äger rätt att utföra alla slag av installationsarbeten; installationsmästare däremot endast sådana arbeten av mindre omfattning (jfr nedan).

Reglemente. Bestämmelser rörande installatörsrättigheter för Stockholms elektricitetsverk, antagna av industriverksstyrelsen den 27 febr. 1923, med tillägg den 26 aug. 1927, 27 nov. och 18 dec. 1928 samt 28 febr. 1930.

(Firmainnehavarna äro ej i egenskap av installatörer upptagna i kommunalkalenderns personalavdelning.)

IV.

Efter arbetstidens slut kunna fel anmälas
å t. (6)7 34 20, K. (50) 79 56, S. (40) 53 20,
S. (4)3 02 36, S. (4)3 06 43, V. (30) 51 14, V.
(30) 88 06, V. (3)1 07 66, V. (3)1 34 24, Ö.
(60) 61 31, Ålsten 3 40.

Entreprenörer.

A. E. G., Elektriska ab., filial i Stockholm;
Sveavägen 21, C.; t. »A. E. G.».

Ahlsons elektriska ab., Birgerjarlsgatan 31, C.;
t. N. (2)3 28 85.

Allmänna svenska elektriska ab., Klarabergs-
gatan 21, C.; t. »Asea».

Brunkener, Ivar; Ringvägen 129, Sö.; t. S.
(40) 31 93.

von Brömssen, Adolph, Ingenjörfirman; Kungsga-
tan 56, C.; t. (1)1 14 62, (1)1 14 64 (endast
för hissar).

Elektromekano; Klara norra kyrkogata 17, C.,
t. N. (2)3 08 60.

Fackföreningarnas byggnadsproduktion, förening
u. p. a.; Barnhusgatan 20, C.; t. N. (2)3 20 35.

Graham Brothers ab., Norr Mälarstrand 34, C.;
t. »Graham Brothers».

Heilborns, A., elektriska ab., Drottninggatan 55,
C.; t. (10 00) 16, (10 00) 17.

Installationsfirman Sel, ab., Sibyllegatan 49, Ö.;
t. (6)7 34 20, (6)7 34 21, Ö. (60) 73 18.

Järnhs elektriska ab., Malmtorgsgatan 8, C.;
t. N. (2)3 26 60.

Karlssons, Knut E., elektriska Installationsbyrå,
ab.; Grevgatan 29, Ö.; t. (6)7 39 87.

Luth & Roséns elektriska ab.s filial; Drottning-
gatan 10, C.; t. N. (20 0)1 08, N. (20 0)3 80,
N. (20 0)3 81.

Löfquist, Hjalmar, elektriska ab., Birgerjarlsga-
tan 23, C.; t. N. (2)3 20 00.

Philips svenska ab., Kungsträdgårdsgatan 10, C.;
t. »Philips lampor» (endast för neongassyltar).

Pojjes & Wettermark, Elektriska bolaget; Regerings-
gatan 31, C.; t. (10) 25 07, (10) 25 08, (10) 85 69.

Rhodin, Bernt, ab., Ingenjörsfirma; Tunnelgatan
20, C.; t. N. (2)3 16 60.

Ringdahls elektriska ab., Klevgränd 4 B, Sö.;
t. S. (40) 15 16, S. (40) 71 62.

Rudhammar & C:o, Elektriska ab., Kungsgatan
56, C.; t. (1)1 05 36, N. (20) 46 24.

Siemens, Elektriska ab., Kaptensgatan 6, Ö.;
t. »Siemensbolaget».

Sieverts fabriks-ab., Max; Sundbyberg, t. »Sieverts
kabelverk», Ålsten 6 20 (endast för jordupp-
värmning).

Skandia, Elektriska ab., Tunnelgatan 14, C.; t.
N. (2)3 26 30.

Södermalms elektriska byrå; Hornsgatan 19 B,
Sö.; t. S. (40) 39 78, S. (4)3 39 78.

Werdenhoffs elektriska ab., Biblioteksgatan 9,
C.; t. (10) 44 27, (10) 44 28.

Installationsmästare.

Installationsmästare äger rätt att utföra in-
stallationsarbete dels å tvåledareanläggningar,
dels å sådana tredledareanläggningar, vilka endast
äro avsedda för enstaka trefasmotorer med kort-
sluten rotor, allt i enlighet med gällande in-
stallationsföreskrifter.

Björk, I. G. L.; Smedslättstorget 55, Äppelviken;
t. Äppelviken 13 25.

Blomquist, Anders; Upplandsgatan 22, Va.; t.
(3)8 18 47.

Blomqvist, Anton; Svedenborgsgatan 29, Sö.; t.
S. (40) 50 37.

Brodowitz, D. J., Köpmangatan 15, St.; t.
(1)1 77 88.

Broo, Bele; Vasagatan 25, C.; t. N. (20 00) 56.

Eriksson, E. A., Folkungagatan 95, Sö.; t. S.
(4)3 01 54.

Fredriksson, J., Karlbergsvägen 36, Va.; t.
(3)8 55 57, N. (20) 62 57.

Gustafsson, G. W., Vegagatan 3, Va.; t. V. (30) 37 71.

Gustafsson, Ivar; Bryggaregatan 6 B, C.; t. N.
(2)1 44 13.

Hoffström, Nils; Torsgatan 29, Va.; t. V.
(30) 65 15.

Hässel, Carl; Benikebrinken 4, St.; t. N. (2)1 20 04.

Jansson, K. A., Roslagsgatan 54, Va.; t. V.
(3)1 51 44.

Johnson, Gustav; Gåsgränd 4, St.; t. (10 0)6 80.

Lennström, E. V., Stora Nygatan 23, St.; t.
N. (2)1 65 83, N. (20) 91 60.

Lundberg, C. J. I., Årstadal 14, Liljeholmen; t.
Liljeholmen 2 03.

Lundh, B. H., Ringvägen 14, Sö.; t. S. (4)3 05 39.

Nilsson, P., Stockholmsvägen 47, Enskele, t.
Enskele 1, Enskele 10 93.

Nordgren, E. A., Östermalmstorg 2, Ö.; t.
(6)7 36 87, (6)7 41 87.

Nordling, K. G., Skånegatan 47 (Götgatan 71),
Sö.; t. S. (40) 35 84.

du Rietz, Sixten, (firma Anders Skog & C:o);
Sveavägen 96, Va.; t. (3)8 43 51.

Rotenius, C. E., Fleminggatan 67, C.; t. K.
(50 0)8 21.

Ryberg, Karl; Vasagatan 40, C.; t. (10 00) 35.

Råhlén, Seth; Hornsgatan 37, Sö.; t. S. (40) 30 32,
S. (4)1 34 90; filial: Götgatan 32 A, Sö.; t.
S. (40) 30 44.

Törner, Axel; Hornsgatan 14, Sö.; t. S. (40) 64 32.

Wennerqvist, A. L. A., Roslagsgatan 9, Va.; t.
V. (30) 18 82; filial: Käkbrinken 6, St.; t.
N. (2)2 69 53.

Örell, E. J., St Eriksgatan 82, Va.; t. V.
(30) 88 27, V. (30) 88 73.

Stockholms stads hamnstyrelse och i samband därmed stående institutioner.

Hamnstyrelsen.

Katarinavägen 13 A och Stadsgården 14—16, Sö.; t. »hamnstyrelsen». Styrelsen sammanträder i regel varannan helgfri tisdag kl. 19,30.

I gamla tider fanns i Stockholm en institution, »kommitterade över börs-, bro- och hamnbyggnader», som bl. a. handlade vissa ärenden rörande hamnen (se sid. 57). Dessa kommitterades uppgifter övertogs år 1846 av den då inrättade drätselkommissionen. Under dennas inseende inrättades bl. a. en kajbyggnadsdirektion och en slussplansstyrelse. Efter drätselnämndens inrättande år 1864 handlades frågor rörande stadens hamnväsende av denna nämnd. År 1875 väcktes ett förslag om upprättande av en särskild hamnstyrelse, vilket emellertid avsågs av stadsfullmäktige 1881. I början av år 1898 uppdrog beredningsutskottet åt delegerade att utreda frågan om lämpligaste ordnandet av stadens hamnväsen, antingen genom särskild styrelse eller annorledes. Detta uppdrag ledde till att stadsfullmäktige antog en ändring i instruktionen för handels- och sjöfartsnämnden, varigenom denna nämnd icke blott ålades att avgiva utlåtanden i hamnfrågor, då sådana begärdes, utan även berättigades att på eget initiativ göra framställning i hithörande ämnen, i samband varmed nämnden fick rätt att tillsätta särskilda delegerade för handläggning av hamnärenden (»hamndelegerade»). År 1903 väcktes hos stadsfullmäktige åter motion om upprättande av en särskild hamnstyrelse, vilken motion remitterades till den s. k. omorganisationskommittén, som inkom med förslag i ämnet, varefter fullmäktige den 16 mars 1908 beslöt att inrätta en särskild hamnstyrelse för Stockholm, som med år 1909 trädde i verksamhet.

I samband med ombildningen av den centrala stadsförvaltningen och på grundval av ett av särskilda kommitterade för hamnväsendets omorganisation utarbetat förslag har ny instruktion för hamnstyrelsen utfärdats den 19 mars 1920. Bland de härvid genomförda organisatoriska förändringarna märkes särskilt överförandet av byggnadskontorets hamnavdelning till hamnstyrelsen under benämningen hamnbyggnadsavdelningen samt inrättande av en ledande befattning i styrelsen för hamnförvaltningen (hamndirektör). År

1921 ändrades hamnstyrelsens sammansättning därhän att, utöver de av stadsfullmäktige valda, kungl. maj:t och Stockholms handelskammare skulle utse vardera en ledamot (jfr nedan).

Hamnstyrelsen handhar skötseln av stadens hamnväsen; det åligger den i sådant avseende att omhänderväsa hamnrörelsens drift och sålunda tillse, att för trafiken upplåtna delar av hamnen med därtill hörande anläggningar och inrättningar på ändamålsenligt sätt användas till handels och sjöfartens bästa; att sörja för, att såväl tullhamnen som frihamnen med därtill hörande anläggningar och inrättningar underhållas i det skick, trafiken kräver, att handels och sjöfartens behov av nya anläggningar bliva till godesedda samt att de utredningar, som härför erfordras, bliva verkställda; samt att tillse, att till styrelsens förfogande ställda medel användas i enlighet med givna föreskrifter, att handhåva till hamnväsendet hörande uppbörd och ombesörja förandet av nödiga räkenskaper över den styrelsen anförtrödda förvaltningen.

Hamnstyrelsen består av, förutom ordförande, som tillsättes av stadskollegiet bland borgarråden, sex andra för två år valda ledamöter, av vilka en utses av kungl. maj:t, en av Stockholms handelskammare samt fyra av stadsfullmäktige. För vardera av de av kungl. maj:t och Stockholms handelskammare utsedda ledamöterna tillsättes i enahanda ordning en suppleant. För övriga ledamöter väljas stadsfullmäktige fyra suppleanter. Styrelsen utser årligen inom sig en vice ordförande.

Hamnstyrelsen biträdes vid skötseln av stadens hamnväsende av hamndirektören, vilken äger närvara vid styrelsens sammanträden med rätt att deltaga i överläggningarna men ej i besluten. Enahanda befogenhet tillkommer avdelningsföreståndare (se nedan) med avseende å ärenden, som av honom inför styrelsen föredrages.

Hamndirektören, som har ledningen av och överinseendet över hamnrörelsen och hamnen, ävensom hamnväsendets förvaltning med därtill hörande uppbörd och räkenskaper, äger avgöra ärenden av löpande natur samt i övrigt ärenden av mindre vikt.

De hamnstyrelsens åliggande uppgifterna handläggas under hamndirektören å tre avdelningar, nämligen hamnkontoret för driften, hamnbyggnadsavdelningen för nybyggnad och underhåll samt kameralavdelningen, innefat-

HS.

tande styrelsens expedition och räkenskapsavdelning samt hamnkassakontoret.

Styrelsens räkenskaper och förvaltning granskas årligen av tre utav stadsfullmäktige utsedda revisorer.

Stockholms hamn utgöres av de hamnanläggningar och vattenområden, som äro belägna inom Stockholms hamnområde, vars gränser äro av kungl. maj:t fastställda den 27 sept. 1878, 15 juli 1881, 1 mars 1912, 14 febr. 1919, 1 febr. 1924, 3 febr. 1928 och 5 juli 1929. Hamnen består av två huvuddelar, tullhamnen och frihamnen. Den förra förvaltas av hamnstyrelsen, den senare beträffande anläggningar och byggnader av hamnstyrelsen men i avseende å själva rörelsen av Stockholms frihamnsaktiebolag (se sid. 301). Stockholms hamn har en kajsträcka av 16,988 m., vartill komma bryggor för lustbåtar med en sammanlagd längd av 3,181 m. Hamnens vattenområde omfattar c:a 1,500 har och dess markområde 143,7 har. Sammanlagda golvarealen av i hamnen uppförda varuskjul, magasin och tullbyggnader utgör 90,046 kvm. Hamnens järnvägsspår och kranspår hava en sammanlagd längd av resp. 50,484 m. och 6,677 m. Hamnen har 102 kranar, vartill komma 20 kranar tillhörande järnvägsstyrelsen, elektricitetsverket och enskilda.

De senast utförda större anläggningarna inom hamnen äro Hammarbyleden med norra och södra Hammarbyhamnen, frihamnen samt oljehamnen vid Loudden. Hammarbyleden är en farled mellan Saltsjön och Mälaren genom Hammarby sjö, Årstaviken och Liljeholmsviken med sluss vid Skanstull (Hammarbyslussen). Den är avsedd för fartyg av högst ca 5,75 meters djupgående (vid lågvatten). Denna farled beslöts av stadsfullmäktige den 25 maj 1914 och påbörjades år 1917. Beträffande utförandet av de vid leden belägna hamnanläggningarna fattade stadsfullmäktige första gången beslut den 13 mars 1918. Hammarbyleden, som provisoriskt öppnats för mindre fartyg den 1 maj 1926, invigdes den 25 nov. 1929 och kommer att tagas i bruk i avsedd utsträckning våren 1930.

Frihamnen har anlagts enligt beslut av stadsfullmäktige den 28 juni 1917. En första del därav öppnades för trafik den 10 okt. 1919. Den fullt utbyggda frihamnen överlämnades i fullbordat skick till Stockholms stad den 27 sept. 1926. (Beträffande frihamnens drift se under Stockholms frihamnsaktiebolag, sid. 301.)

Oljehamnen vid Loudden, som är avsedd för eldfarliga oljor och brännoljor, är tillkommen enligt stadsfullmäktiges beslut den 29 mars 1926. De första anläggningarna togos i bruk året därpå. Inom hamnen finnas f. n. fyra av enskilda företag anordnade oljeupplag.

Instruktioner. Instruktion för Stockholms stads hamnstyrelse, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920, med ändringar den 29 april 1921. Instruktion för hamndirektören, fastställd av hamnstyrelsen den 11 maj 1923. Instruk-

tion för styrelsens sekreterare och ombudsman, fastställd av hamnstyrelsen den 4 jan. 1922.

Stat år 1930. Utgifter: 11,694,205 kr. (därav att täckas med lånemedel 1,908,000 kr.; dessutom inom linjen förda, år 1929 beviljade lånemedelsanslag, 563,000 kr.); inkomster: 6,612,630 kr. (därav ersättning från statsverket 26,500 kr.).

Hamnstyrelsens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Björklund, C. G., borgarråd, stadsfullm.; t. »stadshuset»; träffas i stadshuset alla vardagar, utom tisdagar och fredagar, 11—12.

Vice ordförande.

***Åkerman, G. R. J.**, generallöjtnant, stadsfullm. (som led. utsedd av kungl. maj:t).

Övriga ledamöter.

Fagerlund, C. A. V., direktör (utsedd av Stockholms handelskammare).

Andersson, E. V., förrädmästare, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).

***Edkvist, C. J.**, inspektör (utsedd av stadsfullm.).

***Larsson, A. G.**, förman (utsedd av stadsfullm.).

Liander, M. E., grosshandlare, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).

Suppleanter.¹⁾

***Jacobsson, G. L.**, direktör (utsedd av kungl. maj:t).

Ancher, K. M., direktör (utsedd av Stockholms handelskammare).

***Indebetou, E. A.**, sjökaptan (utsedd av stadsfullm.).

Törnberg, A. O. O:son, förste reparatör (utsedd av stadsfullm.).

Mosberg, K. W. R., civilingenjör, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).

***Klemming, G. L.**, direktör (utsedd av stadsfullm.).

Hamnstyrelsens delegerade.

Björklund, C. G.; Åkerman, G. R. J.

Hamndirektör (29).

Vinberg, S. W. (förordn. t. o. m. ³⁰/₄ 1937); t. »hamnstyrelsen»; mottagningstid: 10—12.

Sekreterare och ombudsman

(4,500 kr.).

Nyström, E. G. V.; t. »hamnstyrelsen»; mottagningstid: i regel 9—10.

¹⁾ Vid förfall för någon av de av stadsfullmäktige valda ledamöterna skola de av fullmäktige utsedda suppleanterna inträda i här angiven ordning.

Hamnstyrelsens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1929 års räkenskaper och förvaltning).

Göthberg, J. A., hamnmästare.
Lindahl, F. V., överpostiljon.
Lindencrona, G. C. A., byrådirektör, stadsfullm.
Suppleanter:
Broberg, W. T., ölutkörare.
Laurell, C. A., kapten.

Kameralavdelningen.

Expeditionen och räkenskapsavdelningen:
Katarinavägen 13 A, 3 tr., Sö.; t. »hamnstyrelsen» (9—17), S. (40) 48 02 (övriga tider); expeditionstid: 9,30—15, lördagar och helgdagsaftnar 9,30—14.

Hamnkassakontoret: Katarinavägen 13 A, n. b., Sö.; t. »hamnstyrelsen»; fartygsklarering t. S. (40) 69 87; varudebitering t. S. (40) 69 88; expeditionstid: 9—17, lördagar under juni—aug. 9—15.

Kameralavdelningen, som består av styrelsens expedition och räkenskapsavdelning samt hamnkassakontoret, förestås av hamnkamreraren, vilken närmast under hamndirektören ansvarar för hamnstyrelsens räkenskaper och kassaväsen även som för dess taxe-, tull- och fastighetsärenden. Kameralavdelningen åligger bl. a. att öva tillsyn över att till styrelsens förfogande ställda medel användas i enlighet med givna föreskrifter, att handhava till hamnväsendet hörande uppbörd, att ombesörja förandet av nödiga räkenskaper över den styrelsen anförtrödda förvaltningen även som att handlägga övriga ärenden av ekonomisk art samt att öva inseende över stadens till tullverket upplåtna byggnader och handhava förvaltningen av till hamnen hörande byggnader, områden och annan egendom, i den mån detta ej åligger annan avdelning. Hamnkassakontoret ombesörjer uppbörden av alla hamnen tillkommande avgifter med undantag av hamnavgifter för den utrikes trafiken, vilka sista nämnda avgifter uppbäras av tullverket.

Författningar.¹⁾ Taxa å hamnavgifter i Stockholm för åren 1924—1928, med förlängd giltighet t. v. intill utgången av år 1930, fastställd av kungl. maj:t den 12 sept. 1924. Överståthållarämbetets kungörelse ang. uppbörd av hamnavgifter i Stockholms tullhamn den 5 jan. 1927. Instruktion för hamnkamreraren, fastställd av hamnstyrelsen den 11 maj 1923. Reglemente för Stockholms stads mätare och vägare, fastställt av överståthållarämbetet den 2 april 1903.

¹⁾ Beträffande författningar och taxor m. m. rörande hamnväsendet se i övrigt »Kommunal författningshandbok för Stockholm. 2. Författningar rörande Stockholms hamnväsen m. m. 1928.» (utg. av Stockholms stads statistiska kontor).

Taxa för Stockholms »tads vägare, fastställd av överståthållarämbetet den 20 dec. 1929.

Stat år 1930. Utgifter: 499,900 kr.

Hamnkamrerare (21).

Gellerstedt, E. H. A.; t. »hamnstyrelsen» (9—17), S. (4) 3 19 92 (övr. tider); mottagningstid: 13—15.

Uppbördsinspektör (19).

Sundmark, N. W. A.; mottagningstid: 13—15.

Bokhållare (18).

Berggren, C. G. E.

Kassör (17).

Åberg, P.

Hamnfogdar (14)

(dessutom 2,100 kr. som ersättning för upphörd provision).

Hellman, J. A.; **Bruzelius, A. G.;** **Österdahl, O. V.**

Bokhållare (13).

Hedlund, W.; **Ericsson, K. A.;** **Sundmark, O. F.**

Kontorsskrivare och registrator (11).

Lundahl, f. Ekholm, G. E. V. (Gerd).

Husbyggnadsingenjör

(7,500 kr.).

Scheja, J. (se sid. 96).

En *extra husbyggnadsingenjör* (4,800 kr.).

Förste vaktmästare (7).

Bäckman, G. O.

Sju *extra bokhållare* (4,500—2,100 kr.), tre *kontorsbiträden* (5), fem *extra kontorsbiträden* (2,340—1,860 kr.), en *extra telefonist* (2,340 kr.), två *vaktmästare* (6), ett *extra vaktmästarbiträde* (1,980 kr.); sju *hamnfogdebiträden* (8; dessutom provision å av dem kontrollerad uppbörd), tre *hamninkasserare* (9), en *extra hamninkasserare* (2,520 kr.), en *extra snickare* (3,300 kr.).

Hamnbyggnadsavdelningen.

Katarinavägen 13 A, 4 tr., Sö.; t. »hamnstyrelsen» (9—17); expeditionstid: 9—16.

Hamnbyggnadsavdelningen, som förestås av överingenjören för hamnbyggnaderna, handhar nybyggnad och underhåll av såväl tullhamnen som frihamnen med tillhörande maskinell utrustning, såsom kranar o. d., även som av under hamnstyrelsens förvaltning ställda slussar, kanaler och andra vattenbyggnader samt broar.

Instruktion. Instruktion för överingenjören vid hamnbyggnaderna, fastställd av hamnstyrelsen den 11 maj 1923.

HS. Stat år 1930. Utgifter (utom arbetsanslag-
gen): 305,300 kr.; inkomster: 1,080 kr.

Överingenjör (26).

Lundberg, K. A. (förordnad t. o. m. ^{30/6} 1953); t.
»hamnstyrelsen» (9—17), S. (4)3 70 31 (övr.
tider); mottagningstid: 13—16.

Förste ingenjör (23).

Sjodin, J.; t. »hamnstyrelsen» (9—17), S.
(4)3 70 32 (övr. tider); mottagningstid: 14—
16.

Arbetschef för Hammarbyleden (10,500 kr.).

Anger, D. V. E.

Ingenjörer (21).

Nilsson, E. J.; Semler, C.

Maskiningenjör (21).

Davidsson, O. W.; t. »hamnstyrelsen» (9—17),
S. (4)3 48 13 (övr. tider).

Varvsingenjör (20).

Nilsson, E. E.

Ingenjörer (18).

Adler, B. F.; Ekelöf, G. S.; Eriksson, E. E.

Hamnbyggmästare (16).

Tall, J. A.; Andersson, A. T.; Karlsson, K. A.

Kranverkmästare (16).

Ekman, E. A.; t. »hamnstyrelsen» (9—17), S.
(4)3 48 13 (övr. tider).

Varvsbokhållare (15).

Stahre, G. A.

Extra ingenjörer

(12,750—4,500 kr.).

Jansson, H. G.; Kasarnowsky, S.; Karlsson, A. A.;
Wickert, K. A.; Hedström, E. A.; Bernell, S. M.;
Bartoli, E. J. C.; Borgardt, K. A. A.; Nilsson,
K. O. Hj.; Idestrom, S. A. M.; Arvidsson, H. F.;
Äström, T. R.

Tre ritare (4,500—3,900 kr.).

En extra bokhållare (4,200 kr.), två extra
kontorsskrivare (3,900—3,420 kr.), ett rit-
biträde (7), ett kontorsbiträde (5), två extra
kontorsbiträden (2,760—2,580 kr.), två extra
ritbiträden (2,280 kr.), en vaktmästare (6);
fyra verkmästare (14), en maskinistförman
(14), en maskinist (13), sex extra verkmäs-
tare (5,400—3,840 kr.), en förråds-
mästare (5,100 kr.), en bräddgärdsförman (4,800 kr.),
en kranförman (3,660 kr.), två bogserbåts-
befälhavare (4,140 kr.), en mudderverks-
förman (4,140 kr.), fem biträdande verk-
mästare (4,440—4,140 kr.) samt 659 arbetare
(vid 1930 års början).

Hamnkontoret.

Stadsgården 14—16, 2 tr., Sö.; t. »hamn-
styrelsen» (9—17), S. (4)3 70 33, S. (4)3 04 02
(övriga tider); expeditionstid: 8—18, lör-
dagar och helgdagsaftnar 8—17, sön- och
helgdagar 9—11.

Hamnkontoret, vars huvudsakliga uppgift är
att handhava hamnrörelsens drift och därmed
sammanshängande förhållanden, förestås av hamn-
kaptenen. Denne åligger sålunda i främsta
rummet att ordna och öva tillsyn över trafik-
förhållandena i hamnen samt övervaka efterlev-
naden av för hamnen gällande föreskrifter.
Hamnmästarna handhava med biträde av
hamnförmännen under hamnkaptens sköt-
seln av hamnens drift, en var inom sitt di-
strikt.

Hamnlots åligger att, mot viss i taxa be-
stämd avgift, lotsa fartyg inom hamnområdet,
föra fartyg till av hamnkaptens anvisad an-
karplats eller kaj och biträda med fartygs för-
läggning och förtöjning. Hamnlots åligger jäm-
väl att, i vad på honom ankommer, vaka över
efterlevnaden av hamnordningens föreskrifter och
till hamnkaptens anmäla iakttagna överträdelser.
Av de hamnlotsar, som icke äro av tjänstegöro-
mål upptagna, skall åtminstone en vara att anträffa
å hamnkontoret de tider på dagen, då detta hål-
les öppet.

För allmänna ordningen och säkerheten i
hamnen svarar polisverket, av vilket en särskild
avdelning, hamnavdelningen, är inrättad för
tjänstgöring inom till hamnen hörande områden
på land och vatten (se sid. 13). Hamnkaptens
och den honom underställda personalen åligger
att biträda hamnpolisen vid utförandet av dess
uppgifter.

*Författningar.*¹⁾ Hamnordning för Stock-
holm, fastställd av överståthållarämbetet den 15
juni 1921, med ändringar och tillägg den
25 aug. 1923 och 3 dec. 1926. Instruktion
för hamnkaptens, fastställd av överståthållar-
ämbetet den 18 febr. 1924. Instruktion för hamn-
mästarna, fastställd av hamnstyrelsen den 3 juli
1923. Instruktion för hamnförmännen, fastställd
av hamnstyrelsen den 22 dec. 1924. Instruktion
för hamnlotsarna, fastställd av hamnstyrelsen den
14 mars 1923. Taxa å hamnlotsavgifter inom
Stockholms hamnområde, fastställd av överståt-
hållarämbetet den 24 febr. 1923, med ändring
den 4 nov. 1924. Taxa för gods, som efter viss
tid kvarligger å stadens kajer m. m., fastställd
av överståthållarämbetet den 31 dec. 1924. Sär-
skilda taxor för uppläggning av gods i Stock-
holms hamn, fastställda av hamnstyrelsen den
26 nov. 1924.

Stat år 1930. Utgifter (utom driftkostna-
der): 194,100 kr.

¹⁾ Se noten å föreg. sid.

Hamnkapten (21).

Holmer, C. O.; t. »hamnstyrelsen» (9—17), S. (4) 3 70 29 (övr. tider); träffas säkrast 13—15.

Hamnmästare (17).

Synnerholm, C. J. B. (hamnkontoret, Värtan, t. 740 24, N. (20) 94 60), träffas säkrast 9,30—11 och 15—17; Jäderholm, J. O., träffas säkrast 9,30—11 och 15—17; Hilding, G. L. E., träffas säkrast 10—12 och 15—17; tel. (för de båda sistnämnda) »hamnstyrelsen» (9—17).

Bokhållare (13).

Nilsson, B. A.

Hamnlotsar

(åtnjuta andelar av inflytande hamnlotsavgifter). T. »hamnstyrelsen» (9—17), S. (4) 3 70 30 (övr. tider).

Åberg, G. M.; Wahlgren, G. E.; Westerberg, A. P. E.; Nordström, K. E.; Blomquist, S. A.; Moé, J. O. A.; Törnström, G. L.

En *extra kontorsskrivare* (2,100 kr.), ett *extra kontorsbivirade* (2,580 kr.); tre *biträden* å kranbeställningskontoren (3,420—1,980 kr.), sexton *hamnförmän* (7), en *extra hamnförman* (2,100 kr.) (samtliga ord. hamnförmän åtnjuta dessutom provision å vissa inflytande avgifter).

Isbrytarfartygen.

T. (6) 7 26 13.

Stockholms stad äger två isbrytarfartyg, »Isbrytaren I», som varit i verksamhet sedan år 1897, och »Isbrytaren II», som togs i bruk år 1915.

Enligt den 18 juni 1924 mellan staten och staden ingånget avtal i samband med anskaffandet av ett statens isbrytarfartyg äger staten bl. a. att — i likhet med vad även förut varit fallet — i fredstid, efter för varje gång mellan kungl. maj:t och hamnstyrelsen träffad överenskommelse, disponera Isbrytaren II, mot bestridande av kostnaderna för förbrukade materialier. För i avtalet gjorda åtaganden uppbär staden årligen under åren 1925—1944 från statsverket en ersättning av 26,500 kr.

Befälhavare.

Hilding, G. L. E. (se ovan).

Tre maskinister (5,100—3,900 kr.). Övrig personal tillfälligt anställd.

Varuhallarna.

Varuhallarna i stora tullhusbyggnaden i Stadsgården; t. S. (4) 3 47 12; *expeditionstid*: 7—17.

*Författningar.*¹⁾ Hamnordning för Stockholm den 15 juni 1921, § 11. Instruktion för varuhallsföreståndaren i stora tullhuset i Stadsgården, fastställd av hamnstyrelsen den 26 nov.

1924. Ordningsföreskrifter för begagnande av varuhallar, kallare samt varuskjul i Stockholms hamn, fastställda av hamnstyrelsen den 26 nov. 1924. Taxa för gods, som efter viss tid kvarligger å stadens kajer, i varuhallar och varuskjul eller kallare i magasin- och tullbyggnader, fastställd av överståthållarämbetet den 31 dec. 1924.

Varuhallsföreståndare (11).

Milton, J. E.

Slussarna.

År 1634 byggdes i Söderströms södra strömfåra en sluss av trä, vilken därpå åren 1639—1642 ombyggdes och bekläddes med tegel. Den första slussordningen utfärdades i september 1642. Slussen ombyggdes och utvidgades sedan vid flera tillfällen (bl. a. på 1740-talet av Polhem). Då slussen sedermera blev för liten för den växande sjöfarten, anlades en ny slussbyggnad i den norra strömfåran och denna, den nuvarande slussen vid Karl Johans torg, blev färdig år 1850.

Slussen vid Skanstull (Hammarbyslussen) har anlagts i samband med Hammarbyledens utförande. Den öppnades provisoriskt den 1 maj 1926 och invigdes den 25 nov. 1929.

I sammanhang med utförande av en farled mellan Hammarby sjö och Långsjön (i Nacka) har en mindre sluss (avsedd för fartyg om högst 1,5 meters djupgående) av staden anlagts i Sicklasundet. Denna har emellertid ännu (april 1930) ej öppnats för trafik.

Slusskontoret vid Karl Johans torg.

Skeppsbron 46, St.; t. (10) 2989; expeditionstider: jan. 7—18, febr. 8—17, mars 7—18, april—december hela dygnet (å söndagar dock ej under tiden 0—6 samt 12—22).

*Taxa m. m.*¹⁾ Taxa å avgifter för genomfart av Stockholms sluss för åren 1924—1926, med förlängd giltighet under åren 1927—1929 och t. v. under år 1930, fastställd av kungl. maj:t den 1 febr. 1924, med ändringar den 19 febr. och 3 sept. 1926. Ordningsföreskrifter för Stockholms sluss, fastställda av överståthållarämbetet den 14 febr. 1924.

Stat år 1930. Utgifter: 144,300 kr.; inkomster: 70,500 kr.

Slusskontoret vid Hammarbyslussen.

Skanstull, Sö.; t. S. (4) 1 14 27; expeditionstider: vardagar 6—22, sön- och helgdagar 7—9 och 18—22.

*Taxa m. m.*¹⁾ Taxa å avgifter för genomfart av Hammarbyslussen för åren 1930 och 1931, fastställd av kungl. maj:t den 4 april 1930.

¹⁾ Se noten sid. 257.

¹⁾ Se noten sid. 257.

HS. Föreskrifter för trafikering av Hammarbyleden, antagna av stadsfullmäktige den 1 april 1930 (ännu ej fastställda av överståthållarämbetet).

Stat år 1930. Utgifter: 77,860 kr.; inkomster: 50,000 kr.

Personal för båda slussarna och kontoren.

Slussförman (8).

Haglund, G. E.

Två biträden å slusskontoren (7), sju slussvakter (6), av vilka fyra tjänstgöra såsom för-

män, sex extra slussvakter (3,510—2,910 kr.), dessutom tillfälligt anställda slussvakter, en maskinist (3,180 kr.), en befälhavare å slussfärjan (3,480 kr.) och en besättningskarl, de två sistnämnda med tjänstgöring under nio månader av året.

Flyghamnen.

Beträffande den enligt stadsfullmäktiges beslut å hamnstyrelsens stat uppförda flyghamnen se under Stockholms stads flyghamnsstyrelse (sid. 287).

Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd jämte i samband därmed stående institutioner.

Handels- och sjöfartsnämnden.

*Börshuset, St.; t. (10) 56 38; expeditions-
tid: 10—14.*

Stadsfullmäktige beslöt den 1 augusti 1866 att tillsätta en särskild nämnd med kännedom om handel och skeppsrederi samt med uppdrag att fullgöra de i kungl. kommerskollegii kungörelse den 27 mars 1866 omförmälda, stadens handelsförening eller deras fullmäktige förut tillhörande åligganden. Instruktion för nämnden fastställdes den 24 sept. 1867, och ny sådan utfärdades den 8 febr. 1901. I samband med den kommunala omorganisationen 1920 har ny instruktion (med i huvudsak formella ändringar av den föregående) fastställts för nämnden den 19 mars 1920.

Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd har att pröva behov av och antaga mäklare, skeppsklarerare och notarii publici, anmäla vikarie för dem, återkalla mäklares och skeppsklarerares uppdrag samt uppgöra förslag å personer att verkställa besiktning enligt sjölagen, vid tillsättande av dispaschör och dispaschörsassistent yttra sig om sökandes lämplighet, avgiva yttrande, där sådant av kungl. maj:t eller annan offentlig myndighet från nämnden inforrdas, ej mindre i frågor angående handel och sjöfart, än även i frågor angående handelsbruk, hos stadsfullmäktige och stadskollegiet samt stadens vederbörande förvaltningsmyndigheter göra framställningar, som i dylika frågor kunna av nämnden finnas behövliga, samt vaka över gällande författningars efterlevnad i avseende å mäklares, skeppsklarerares, notarii publici och dispaschörs tjänsteutövning samt i övrigt ägna sin uppmärksamhet åt frågor, som hava sammanhang med stadens handel och sjöfart och göra de framställningar, som kunna därav förmedlas.

Nämnden består av tolv ledamöter, som stadsfullmäktige inom eller utom sig utse för två år i sänder. Nämnden utser årligen inom sig ordförande och vice ordförande. Det borgarråd, under vars föredragningskyldighet nämndens arbetsområde faller, äger närvara vid nämndens sammanträden samt deltaga i överläggningarna med rätt att därvid framställa förslag samt få sin mening antecknad till protokollet.

Stockholms handelskammare ingick den 10 febr. 1920 till kungl. maj:t med hemställan om vidtagande av åtgärder för indragning av handels- och sjöfartsnämnden och överflyttande

till andra lämpliga institutioner av de uppgifter, som ännu åligga nämnden. Stadsfullmäktige förklarade den 18 okt. 1920 sig ej hava något att erinra mot en sådan indragning. Handels- och sjöfartsnämnden har sedermera den 9 sept. 1927 i inforrdat yttrande till överståthållarämbetet förklarat sig ej vilja motsätta sig av kommerskollegium föreslagen indragning av handels- och sjöfartsnämnderna i riket, under uttalande av att nämndernas uppgifter i huvudsak syntes böra överflyttas på handelskammarna.

Instruktion. Instruktion för Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920.

Stat år 1930. Utgifter: 2,400 kr.

Handels- och sjöfartsnämndens ledamöter.

Ordförande.

Johnson, A. Ax:son, generalkonsul.

Vice ordförande.

Johansson, K. A. A., direktör.

Övriga ledamöter.

- *Almström, O. H., disponent, stadsfullm.
- *Aronsson, G. A., kontorist.
- Cederlund, C. F., direktör.
- Ericson, H. H. K., konteramiral.
- *Eriksson, K., försäkringsdirektör.
- *Liander, M. E., grosshandlare, stadsfullm.
- Lovén, S. A., f. d. generalkonsul.
- *Norrbom, F. G., åkare, stadsfullm.
- Rissén, H. J. R., tullkassör.
- *Stendahl, S., grosshandlare.

Sekreterare

(500 kr.).

Belfrage, J. K. E., börschef; t. (1) 06 56; träffas 14—15.

En *vaktmästare* (450 kr.).

Nämndens revisorer.

Handels- och sjöfartsnämndens räkenskaper och förvaltning granskas av drätsel-nämndens revisorer (se sid. 75).

H & S.

Stadsmäklare.

De officiella mäklarna antagas af handels- och sjöfartsnämnden, varefter förordnande utfärdas af magistraten, som också på mäklares begäran förordnar vikarie att vid förfall för mäklaren bestrida dennes göromål.

Mäklare (stadsmäklare) må i städerna antagas för att, när de varda därom anlitade, biträda vid köp och försäljning af varor, fastigheter, fartyg eller andelar däri, växlar och andra värdepapper samt vid uppgörande af avtal om försträckning, hyra, arrende och försäkring ävensom av andra likartade avtal. Det åligger mäklare att öfver alla af honom slutade avtal med undantag af dem, som angå penningförsträckningar, upprätta och med sitt namn underteckna slutsedel, noggrant upptagande kontrahenternas namn, avtalets beskaffenhet och föremål jämte belopp och pris m. m. Alla af honom avslutade avtal skola för varje dag införas i en särskild med magistratens sigill försedd bok. Mäklare vare förbjudet att idka handel med växlar eller andra värdepapper, varor eller annat, ej heller må han vara syssloman (prokurist), handelsombud eller handelsbiträde åt köpman.

Ersättning för förrättningar utgår enligt taxa.
Författning. K. mäklareordningen den 9 juni 1893, med tillägg och ändringar den 20 nov. 1908, 14 mars 1919 och 2 dec. 1921.

Mäklare.

Berg, C. M. (spannmål, mjöl m. m.), Bredgränd 2, St.; t. (10) 72 50, N. (2) 142 74.

Jonsson, A. V. (spannmål, foder m. m.), Katarina västra kyrkogata 8, Sö.; t. S. (4) 1 57 99, S. (4) 1 58 00.

Klingbom, J. A. (spannmål, mjöl m. m.), Nygränd 6, St.; t. (10) 13 86.

Winge, J. E. (spannmål, frö och foderämnen), Brunngränd 2, St.; t. (10) 85 00, (1) 1 07 00, N. (2) 142 35.

Skeppsklarerare.

Skeppsklarerare antagas af handels- och sjöfartsnämnden, varefter magistraten utfärdar förordnande. Skeppsklarerarna ombesörja, då de därom anmodas, fartygs klarering och vad därmed äger sammanhang, förmåda avtal om befraktningar, om försäljning af fartyg eller andelar däri, ombyggnad, reparation och utrustning af fartyg samt om sjöförsäkringar och biträda vid haveriuppgörelser. Skeppsklarerare, som därom af vederbörande anmodas, åligger att underrätta skeppare om vad i avseende å fartyg, besättning, passagerare och last bör iakttas enligt gällande författningar och de till efterrättelse för sjöfarande utfärdade tillkännagivanden, att besörja om ingivande till tullkammaren av de för fartygs visitation och inklarering erforderliga handlingar, om föreskrivna avgifternas erläggande och om fartygs uppmätning, då sådan bör äga rum, att söka anskaffa laster och avsluta befraktningar, att, när fartyg skall avgå, föranstalta, dels att

detsamma förses med alla de handlingar, som för lastens intagande och fartygets utklarering äro av nöden, ävensom med sådana handlingar, som för resan och för fartygets inklarering å destinationsorten skola från avgångsorten medföras, dels ock att påbudna umgälder betalas och lots, då sådan erfordras, varder anskaffad, samt att i öfrigt noggrant och redligt meddela redare, ägare av gods och skeppare de råd och det biträde, som kan lända till bevarande av deras rätt och fördel.

Ersättning för förrättningar utgår enligt taxa.

Författning. Kungl. skeppsklarerareordningen den 9 juni 1893, med ändringar den 2 dec. 1921, 29 juni 1923 och 14 juni 1929.

Skeppsklarerare.

Roberg, T. (firma: *AB. Olson & Wright*), Skeppsbron 18, St.; t. (10) 06 73; expeditionstid: 9—17.

de Perre, O. J. B. P. (firma: *Emil R. Boman*), Skeppsbron 44, St.; t. (10) 01 52; expeditionstid: 9—17.

Thulin, P. G. N. (firma: *Nordström & Thulin*), Skeppsbron 34, St.; t. N. (2) 31 40; expeditionstid: 9—17.

Hellsten, O. G. (firma: *Otto Hellsten, AB.*), Skeppsbron 20, St.; t. (10) 61 95; expeditionstid: 9—17.

Notarii publici.

Notarii publici antagas af handels- och sjöfartsnämnden, varefter förordnande utfärdas af magistraten. Notarius publicus verkställer, då han därom anlitas, sådana inom hans tjänstgöringsområde förekommande protester och andra förrättningar, vilka enligt allmän lag eller särskilda författningar kunna eller böra af notarius publicus utföras; dock är han icke pliktig åtaga sig delgivande av stämning eller annan handling. Notarius publicus åligger ock att, då han ej har hinder av andra ämbetsgöromål, på anmodan bevitna underskrifter, bestyrka riktigheten af översättningar och avskrifter samt öfvervara utlottningar af obligationer ävensom besiktningar, varom i sjölagen säges. I öfrigt äger han att efter anmodan öfvervara jämnväl andra förrättningar samt att lämna allmänheten biträde med upprättande af handlingar, som det icke enligt lag eller författningar tillkommer annan myndighet att utfärda.

Ersättning för förrättningar utgår enligt taxa.

Stadga. K. stadga angående notarii publici-befattningen den 6 okt. 1882 med ändringar och tillägg den 10 juli 1899, 13 dec. 1912, 30 sept. 1921 och 30 jan. 1925.

Notarii publici.

Oldenburg, U. Drottninggatan 4, C.; t. (10) 14 06, N. (20) 29 36 (expeditionen), (10) 14 07 (personligen); expeditionstid: 9—15.

Nissen, B. J. H. Malmortorgsgatan 2, C., t. (10) 17 71 (expeditionen), (10) 16 81 (personligen); expeditionstid: 9—15 (juni—aug. 9—14).

von Hedenberg, A. R. A.; Drottninggatan 5, C.; t. (10) 43 04, (10) 43 05; expeditionstid: 9—15 (personligen 11—12).
Hasselgren, C. L. L.; Drottninggatan 4, C.; t. (10 00) 66, N. (2) 3 21 35 (expeditionen), K. (50) 50 47 (personligen); expeditionstid: 9—17.

Kompromissrätten.

Skiljaktiga meningar i avseende å tillämpningen av handelsbruk samt andra tvister, grundande sig å merkantila förhållanden, må hänskjutas till avgörande av en kompromissrätt, bestående av fem ojäviga och sakkunniga män, varav en lagkunnig. Denne sistnämnde jämte tvänne andra ledamöter och tvänne suppleanter utses för varje år av Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd samt Stockholms stads köpmannaförenings styrelse. Parterna utse för varje mål var sin kompromissarie.

Kompromissrätten har ännu icke behövt sammanträda. Handels- och sjöfartsnämnden beslöt därför år 1912 att t. v. icke utse några ledamöter i kompromissrätten.

Dispaschör.

Dispaschör har att på begäran verkställa utredning och fördelning av gemensamt haveri, varmed enligt § 187 sjölagen förstås skada, som till räddning ur en fartyg och last gemensamt hotande fara med avsikt tillfogas fartyg eller last, ävensom all annan uppoffring, som göres för sådant ändamål, samt skada och kostnad, som vållas eller uppkommer till följd af dylik åtgärd. Gemensamt haveri skall enligt vissa i sjölagen närmare angivna grunder gäldas av fartyg, frakt och last i förhållande till varderas värde. Enligt sjölagens § 218 skall även utredning och fördelning av i nämnda lagrum omnämnt s. k. enskilt haveri verkställas av dispaschör, om någon, som har del i haveriet, påfordrar detta. Slutligen har dispaschör enligt lag den 8 april 1927 om dispaschörs befattningsmed försäkringstvister att, om tvist uppstår angående ersättningskyldighet, som på grund

av avtal om sjöförsäkring eller återförsäkring av sådan försäkring må åligga försäkringsgivare, härom avgiva yttrande. Dispaschörens å tjänstens vägnar avgivna utlåtande kallas dispasch, och, om detta utlåtande ej inom viss tid överklagas, vinner det laga kraft och blir för parterna bindande.

Enligt stadgan angående dispaschörsväsendet den 10 november 1911 skall i vardera av städerna Stockholm och Göteborg finnas anställd en dispaschör med visst bestämt tjänstgöringsområde. Som biträde åt vardera av dispaschörerna skall anställas en dispaschörsassistent. Dispaschör tillsättes av konungen och dispaschörsassistent förordnas för en tid av två år i sänder av magistraten i staden. För behörighet att söka dispaschörs- eller dispaschörsassistentbefattning erfordras bl. a. att hava fullgjort vad för behörighet att utöva domarämbetet är föreskrivet. Magistraten i staden är den myndighet, under vilken dispaschör och dispaschörsassistent lyda i och för tjänsten, varjämte handels- och sjöfartsnämnden äger att övervaka dispaschörs tjänsteutövning. Dispaschör åtnjuter arvode för de av honom upprättade dispascher enligt kungl. maj:ts den 19 jan. 1883 utfärdade taxa. Dispaschörsassistenten åtnjuter arvode (2,000 kr. om året) av statsmedel.

Författningar. K. stadga ang. dispaschörsväsendet den 10 nov. 1911. Lag om dispaschörs befattningsmed försäkringstvister den 8 april 1927. Sjölagen §§ 213, 214, 215, 218, 261. Taxa på arvode åt dispaschörer, utfärdad av kungl. maj:t den 19 jan. 1883.

Dispaschör.

Hasselrot, P. A.; träffas å ämbetsrummet, Slussplan 5, 2 tr., St., 9,30—15,30; t. (1) 1 36 44.

Dispaschörsassistent.

Linders, E. A. A.

Kamrerare.

Sterne, P. V.

H & S.

Stockholms stads löneavtalsnämnd.

Löneavtalsnämnden.

*Stadshuset, 3 tr., C.; t. »stadshuset»
(sekreteraren se nedan).*

Frågan om arbets- och lönevillkor för kommunens fasta arbetare har vid åtskilliga tillfällen varit föremål för behandling av stadsfullmäktige och stadens myndigheter. Förslag om utredning därav framlades i motioner hos stadsfullmäktige bl. a. 1905 och 1908. I olika motioner 1909 och 1910 föreslogs, att en särskild nämnd skulle inrättas för handläggning av arbets- och löneförhållanden för arbetare och med dem likställd personal vid stadens arbeten. 1910 framlades även ett av stadens arbetschefer och stadskamreren utarbetat förslag till »stamanställning» av arbetare i stadens tjänst. Stadsfullmäktige beslöt emellertid 1913 att avslå detta förslag och hänsköt i stället hela frågan för utredning till en kommitté. Denna framlade 1918 förslag om inrättande av en »Stockholms stads arbetarelöne-nämnd» samt rörande formerna för ordnande vid stadens arbetsföretag av drifts- och arbetspersonalens arbets- och lönevillkor. Detta förslag blev med vissa ändringar antaget av stadsfullmäktige, som den 27 juni 1918 beslöt tillsättandet av *Stockholms stads löneavtalsnämnd*.

Enligt nu gällande instruktion åligger det löneavtalsnämnden att å stadens vägnar handlägga och avgöra ärenden rörande arbets- och lönevillkor för den vid stadens arbetsföretag anställda drifts- och arbetspersonalen, dock ej i fråga om personal, upptagen på stadens lönestat, eller i fråga om ämne, varom stadsfullmäktige förbehållit sig att besluta. Löneavtalsnämnden har vidare att pröva och avgöra frågor om pension åt arbetare och förmän i stadens tjänst. Nämnden handhaver därjämte de övriga hithörande angelägenheter, vilkas vård av stadskollegiet åt nämnden överlämnas. Innan beslut fattas i något ärende, skall den nämnd eller styrelse, som ärendet rör, lämnas tillfälle att meddela upplysningar och uttala sin mening; nämnder och styrelser äro skyldiga att härutinnan tillhandagå löneavtalsnämnden. Arbetschef, som icke är ledamot av nämnden (se nedan), eller, vid förfall för honom, hans ställföreträdare i tjänsten skall kallas till sammanträde, där ärende, som rör honom underlydande personal, skall handläggas, samt äger därvid deltaga i nämndens överläggning och få sin mening, där den avviker från nämndens beslut, an-

tecknad till protokollet. Nämnden är berättigad att för utövandet av sin verksamhet anlita utomstående sakkunniga ävensom att utse en eller flera personer inom eller utom nämnden att å dess vägnar föra förhandling eller vidtaga andra förberedande åtgärder.

Löneavtalsnämnden består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, fem andra ledamöter, vilka jämte fem suppleanter för nämndens ledamöter väljas av stadsfullmäktige, samt en av stadens arbetschefer jämte suppleant för denne. Den sistnämnde ledamoten jämte dennes suppleant utses vid sammanträde, utlyst av nämndens ordförande, av de högsta cheferna vid sådana stadens verk, där minst 100 arbetare sysselsätas. De fem av stadsfullmäktige valda ledamöterna och suppleanterna för dem utses bland personer, vilka tillhöra sådana nämnder eller styrelser, under vilka lyder arbetarpersonal, som enligt vad ovan nämnts beröres av löneavtalsnämndens verksamhet. Tjänstgöringstiden för samtliga ledamöter och suppleanter är två år. Nämnden utser årligen inom sig en vice ordförande. Nämnden har därjämte inom sig utsett en delegerad för handläggning av vissa förvaltningsärenden.

Nämndens förvaltning granskas årligen av tre av stadsfullmäktige utsedda revisorer.

Instruktion m. m. Instruktion för Stockholms stads löneavtalsnämnd, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920, med ändring den 24 nov. 1922. Pensionsreglemente för förmän och arbetare i Stockholms stads tjänst, antaget av stadsfullmäktige den 15 nov. 1926.¹⁾ Allmänna bestämmelser angående arbets- och löneförhållanden vid Stockholms stads arbeten, antagna av löneavtalsnämnden och svenska kommunalarbetsförbundet den 23 okt. 1923. Specialbestämmelser angående arbets- och löneförhållanden vid [stadens särskilda verk], gällande från den 1 jan. 1925, med vissa ändringar, gällande dels från den 1 febr. 1929, dels från den 1 jan. 1930. Förhandlingsregler mellan svenska städernas förhandlingsorganisation och svenska kommunalarbetsförbundet, gällande från den 1 jan. 1923.

Stat år 1930. Utgifter: 18,900 kr.

¹⁾ Stadskollegiet har den 3 mars 1927 uppdragat åt vederbörande borgarråd att verkställa utredning angående allmänna grunder för understöd åt arbetares efterlevande.

Löneavtalsnämndens ledamöter.*Ordförande*

(utsedd av stadskollegiet).

Björklund, C. G., borgarråd, stadsfullm.; träffas i stadshuset alla vardagar, utom tisdagar och fredagar, 11—12.*Vice ordförande.***Styrman, G. A.**, direktör, stadsfullm.*Övriga ledamöter.***Andersson, E.**, redaktör, stadsfullm.***Berndtson, C. F.**, verkmästare.**Kleman, C. F.**, civilingenjör, stadsfullm.***Persson, P. G.**, faktor, stadsfullm.***Dahländer, R.**, direktör för gas- och elektricitetsverken (vald av stadens arbetschefer).*Suppleanter.¹⁾****Ståhl, A. E.**, filare, stadsfullm.***Törnberg, A. O. O:son**, förste reparatör.

¹⁾ Enligt beslut av nämnden skola ledamöterna hrr Styrman och Kleman vid förfall i första hand ersättas av suppleanterna hrr Svensson och Klemming i nu nämnd ordning samt ledamöterna hrr Andersson, Berndtson och Persson i första hand av suppleanterna hrr Ståhl, Törnberg och Lundström i nu nämnd ordning.

Lundström, P. J., ekonomichef.***Svensson, G. A.**, byggmästare, stadsfullm.**Klemming, G. L.**, direktör.***Sundblad, N. K.**, gatudirektör (vald av stadens arbetschefer).*Sekreterare*

(3,000 kr.).

Wallin, K. H. A.; Gustav Adolfs torg 14, 4 tr.,
C.; t. N. (20) 35 52.**Löneavtalsnämndens delegerade.****Björklund, C. G.****Löneavtalsnämndens revisorer**

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1929 års förvaltning).

Björkman, O. E., förman, stadsfullm.**Cruse, C. S.**, förtroendeman, stadsfullm.**Wistrand, K. K:son**, ombudsman.

Rörande *svenska städernas förhandlingsorganisation* se sid. 421.

Stockholms stads arbetsförmedling.

Arbetsförmedlingen.

Regeringsgatan 79—81 och Brunnsgatan 22, C.; t. »stadens arbetsförmedling»; telegramadr. »förmedlingen»; expeditionstid: manl. avd. 7—16 (kontorsavd. och ungdomsförmedlingen 9—16); kvinnl. avd. 9—16 (lördagar och helgdagsaftnar stängas båda avd. kl. 14).

Sjömansförmedlingen: Skeppsbron 46, St.; t. (10) 6284, N. (20) 2783 (manl. avd.), (10) 73 60 (kvinnl. avd.); telegramadr. »förhyrning»; expeditionstid: 9—17.

Åren 1732—35 fanns i Stockholm en offentlig arbetsförmedlingsanstalt, det av kungl. maj:t privilegierade adresskontoret, och under denna tid var all privat platsanskaffning förbjuden.

Frågan om en kommunens arbetsförmedlingsanstalt framfördes år 1901 dels i en av föreningen »Studenter och arbetare» till stadsfullmäktige avlåten framställning, vari hemställdes om utredning i saken, dels i en hos fullmäktige samma år väckt motion i ärendet. Sedan en kommitté utrett frågan, beslöt stadsfullmäktige 1904, i huvudsaklig överensstämmelse med dess förslag, att upprätta *Stockholms stads arbetsförmedling*, som den 22 september 1905 trädde i verksamhet.

Arbetsförmedlingen, som står under kontroll av staten genom dess arbetsförmedlingsinspektör, har till uppgift att till arbetsgivare och arbetares tjänst förmedla allt slags arbete. Anstalten avser sålunda att förmedla anställning, bland annat, av: yrkesarbetare och lärlingar inom industri och hantverk, byggnads-, transport-, jordbruks- och grovarbetare, tjänstfolk, handels- och kontorspersonal. Sedan Stockholms läns arbetsförmedling, som tillkom år 1914, förlagt sitt huvudkontor till Stockholm, har med länets arbetsförmedling viss överenskommelse träffats för att såvitt möjligt förekomma dubbelanmälningar. Denna överenskommelse går i huvudsak ut därpå, att länsanstaltens huvudkontor i Stockholm förmedla anställning uteslutande inom jordbruk och skogshushållning med binärningar (åt arbetssökande från såväl länet som staden) och att för stadens anstalt däremot förbehålles förmedlingen inom övriga näringsgrenar. Då den av länsanstalten bedrivna förmedlingsverksamheten sålunda

genom beredande av arbete i landsorten åt i huvudstaden mantalsskrivna arbetslösa bidrager till att lätta förhållandena på arbetsmarknaden i Stockholm, hava stadsfullmäktige sedan år 1929 lämnat Stockholms läns arbetsförmedling ett årligt bidrag av 5,000 kr. (jfr sid. 349).

Arbetsförmedlingen omfattar såväl män som kvinnor. All arbetsförmedling sker i regel avgiftsfritt. Arbetsgivare, ej tillhörande Stockholms kommun, vilka anlita anstalten, skola dock ersätta därav föranledda direkta kostnader. Arbetsförmedlingen förtgår oberoende av arbetsinställelser (strejker eller lockout). Anstalten upprättar i varje månad en statistisk rapport över sin verksamhet under den föregående månaden. Månadsrapporterna sammanfattas vid årets slut i anstaltens årsredogörelse. Med arbetsförmedlingsanstalterna i Stockholms, Uppsala och Södermanlands län har överenskommelse träffats därom, att Stockholms stad och nämnda län skola utgöra ett särskilt arbetsförmedlingsdistrikt och att Stockholmsanstalten såsom distriktskontor skall, med ledning av från länsanstalternas huvudkontor bekomna uppgifter, sammanställa och expediera en för distriktet gemensam veckorapport — distriktslista — över sådana sökande och lediga platser, som kunna lämpa sig för interlokal förmedling. Denna veckorapport utväxlas med andra distriktskontors och insändes till socialstyrelsen, där den inarbetas i den s. k. »riksvakanslistan».

År 1917 togs ett första steg till förmedlingsarbetets uppdelning på fackarbetsanvisningar. Då inrättades nämligen, efter med representanter för vederbörande arbetsgivare- och arbetareorganisationer förda underhandlingar, en särskild avdelning för måleriyrket. År 1918 öppnades en avdelning för bleck- och plåtslagare, år 1919 en för bageriyrket, som är avsedd för manlig arbetskraft och sedermera utvidgats till att omfatta även annan livsmedelsindustri, år 1920 en för sjömansyrket och år 1924 en för minderårig arbetskraft, den s. k. ungdomsförmedlingen, vilken sistnämnda samarbetar med såväl folkskolan som stadens lärings- och yrkesskolor.

År 1911 inrättades ett filialkontor å Södermalm, direkt sorterande under huvudkontoret. Detta filialkontor upphörde år 1928, då arbetsförmedlingens samtliga avdelningar och verksamhetsgrenar (med undantag av sjömansförmedlingen) centraliserades till den för ändamålet upplåtna egendomen Regeringsgatan nr

79—81 (f. d. Jakobs realskola). Arbetsförmedlingsverksamheten är inom nämnda egendom uppdelad på femton avdelningar: åtta manliga och sju kvinnliga (inom vardera gruppen fack- och yrkesavdelningar, en kontors- och affärsavdelning samt ungdomsförmedling).

Anstaltens angelägenheter handhas av en styrelse, som väljes av stadsfullmäktige och består av en ordförande med en suppleant samt tio ledamöter med sex suppleanter. Av styrelsens ledamöter och suppleanter skola fem ledamöter samt tre suppleanter, därav resp. en kvinna, vara arbetsgivare och fem ledamöter samt tre suppleanter, därav likaledes resp. en kvinna, vara arbetare. Ordföranden och ledamöterna ävensom suppleanterna väljas för två år i sänder. Förslagsrätt tillkommer arbetsgivare och arbetare, som hos stadskollegiet äga föreslå personer, som de anse lämpliga såsom ledamöter eller suppleanter i styrelsen. Det borgarråd, under vars föredragningskyldighet styrelsens arbetsområde faller (borgarrådet för industriroteln), äger närvara vid styrelsens sammanträden samt deltaga i överläggningarna med rätt att därvid framställa förslag samt få sin mening antecknad till protokollet. Enahanda befogenhet tillkommer direktören för arbetsförmedlingen. För den årliga revisionen av styrelsens räkenskaper och förvaltning utse stadsfullmäktige två revisorer med lika många suppleanter.

Författningar. K. kung. den 30 juni 1916 ang. understöd av statsmedel till befrämjande och organiserande av den offentliga arbetsförmedlingen i riket, med ändringar den 16 maj 1918 och 8 juni 1928. Instruktion för styrelsen över Stockholms stads arbetsförmedling, av kungl. maj:t fastställd den 19 mars 1920. Styrelsens arbetsordning för arbetsförmedlingen den 31 juli 1905, med ändring den 22 dec. 1906.

Stat år 1930. Utgifter: 265,090 kr.; inkomster: 32,720 kr. (därav beräknat statsbidrag 32,000 kr.).

Statsbidrag utgår till täckande av vissa med verksamheten förenade allmänna kostnader (post-, telefon- och telegramavgifter samt tryckning av formulär och blanketter). Statsbidrag kan därjämte ifrågakomma till avlöning åt personal vid fackarbetsförmedling samt till bestridande av kostnader för särskilda anordningar för underlättande av yrkesval och för arbetsanvisning åt ungdom.

Styrelsens ledamöter.

Ordförande.

*Eriksson, K., försäkringsdirektör.

Ordförandens suppleant.

*Junker, S. G., tf. rådman.

Övriga ledamöter.

Arbetsgivarrepresentanter:

*Hjorth, J. E., direktör, stadsfullm.

Järte, f. Montelin, Ester L., fru.

Ljunberg, K., ekonomidirektör.

*Schumacher, C. W., direktör.

Styrman, G. A., direktör, stadsfullm.

Arbetsgivarrepresentanter:

Grönvall, J. K. (Hanna), hembiträde, stadsfullm.

*Hagberg, J. E. H., kassör.

Hagman, E. O., kanslichef.

Johansson, K., möbelsnickare.

*Kumlander, K. F., statistikföreståndare.

Suppleanter.

Arbetsgivarrepresentanter:

Brunzell, O., möbelhandlare, stadsfullm.

*Söderbäck, K. F., direktör.

von Hedenberg, Hanna E., kontorschef.

Arbetsgivarrepresentanter:

Ström, f. Hånes, Hildegard A., städerska, stadsfullm.

*Nygqvist, S. G. B., metallarbetare.

Lindholm, H. G., typograf.

Protokollsförare och sekreterare

(500 kr.).

Skogh, S. A., tf. byråassistent.

Styrelsens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1929 års räkenskaper och förvaltning).

Lund, C. J., fabrikör.

Nordgren, F. L., förtroendeman.

Suppleanter:

Karlson, E. A., snickarmästare.

Lundberg, O. T. V., tf. centraluppbördsman.

Direktör (20).

Gruftman, S.; t. (10) 42 97.

Manliga avdelningen.

Förste assistenter (15).

Ödmann, B. O.; Svenson, H. E.

Andre assistenter (13).

Schön, A. F.; Olsson, B. F.; Sabel, K. G.; Hellman, J. A.

Två extra expeditiönsbiträden (3,600 kr.).

Föreståndare för de särskilda avdelningarna

(5,100—4,200 kr.).

Hallberg, J. M. (avd. för bageriyrket m. m.);

Pettersson, K. G. A., stadsfullm. (avd. för

A.

måleriyrket); **Strömberg**, C. A. C. V. (sjömansförmedlingen); **Lindberg**, V. A. (ungdomsförmedlingen).

En *assistent* vid sjömansförmedlingen (4,470 kr.).

Kvinnliga avdelningen.

Första assistenter (13).

Wagner, f. Arnoldson, E. Hermione; **Lindqvist**, f. Rydell, Elin M.

Andra assistenter (11).

Olson, Sigrid C.; **Hjorth**, f. Leijman, Signe M. E.; **Richert**, f. Hesselius, Gunel S. M.; **Carlsson**, Berta M. T.; **Lidberg**, Delia S.; **Mellberg**, Hertha A.; **Malmberg**, Sigrid E.

Två *extra expeditiönsbiträden* (3,060—3,000 kr.), en *extra telefonist* (1,920 kr.).

Förste vaktmästare (7).

Eriksson, C. F.

Två *vaktmästare* (6) samt *vaktmästarbiträden*.